

Hoofdstuk 1. Tendensen en uitdagingen

Meting van armoede en sociale uitsluiting in België

Dit hoofdstuk steunt op de werkzaamheden van de Werkgroep Indicatoren NAPIncl die onder coördinatie van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (Directie-generaal Sociaal Beleid) de indicatorenset beheert en voortdurend verder ontwikkelt. De volledige lijst van de indicatoren van het NAP en een selectie van de resultaten (actualisatie juni 2005) is opgenomen als bijlage. In de bijlage wordt toelichting gegeven bij het proces van de ontwikkeling en actualisering van de indicatoren en de hiermee samenhangende problemen.

In wat volgt spitsen we de aandacht in de mate van het mogelijke toe op recente evoluties en nieuwe cijfers, ook andere dan deze opgenomen in de NAPIncl indicatorenset, maar om een evenwichtige schets van trends en uitdagingen te kunnen maken was het toch noodzakelijk ook terug te vallen op oudere data die in het vorige Nationale Actieplan al werden gebruikt.

Lange termijn trends en economische conjunctuur

Het structurele kader waarbinnen de noden met betrekking tot armoede en sociale uitsluiting moeten gesitueerd worden, wordt zoals de vorige jaren verder beïnvloed door een aantal lange termijntrends zoals de demografische evolutie (veroudering), de wijzigingen in de structuur van de huishoudens (gezinsverdunding), culturele trends (individualisering), structurele verschuivingen in de economie en de snelle veranderingen op de arbeidsmarkt. Wat de evolutie van de economische conjunctuur betreft, kan opgemerkt worden dat de reële groei van het BBP in België -nadat in de tweede helft van de jaren negentig mooie economische groeicijfers waren gerealiseerd - aanzienlijk vertraagde in 2001 en 2002, om pas vanaf de tweede helft van 2003 licht te hernemen. In juni 2005 zijn de korte termijn vooruitzichten niet schitterend. Gemeten met de Europese structurele indicator is de groei van de werkgelegenheid in 2002 en 2003 stilgevallen. De Belgische werkzaamheidsgraad, die tussen 1995 en 2000 steeg van ongeveer 56 naar 60%, stabiliseert sindsdien. Nadat de werkloosheidsgraad in de periode 1998 tot 2001 afgenomen was van 9,3 tot 6,7 procent situeert hij zich in 2004 opnieuw om en bij de 8 procent.

Monetaire armoede – Inkomensverdeling – Sociale Bescherming

Armoederisico

Op basis van de laatste ECHP-cijfers werd geconstateerd dat 13% van de Belgen in 2001 geconfronteerd werden met armoederisico, dit wil zeggen dat ze niet beschikten over 60% van het mediaan equivalent inkomen: 9.295 € op jaarbasis voor een alleenstaande. Voor een huishouden, bestaande uit 2 volwassenen en 2 kinderen kwam dat neer op een grens van 19.520 € per jaar of 1.627 € per maand. 7% had te kampen met blijvend armoederisico. Zij hadden minstens drie van de laatste vier jaren, waaronder het laatste, een inkomen beneden de armoederisicogrens.

Er is weinig aanleiding om aan te nemen dat het globale structuurbeeld van de inkomensarmoede intussen grondig gewijzigd is. De voorlopige EU-SILC-cijfers lijken een aantal eerdere vaststellingen, zoals het verhoogd armoederisico voor vrouwen, ouderen/gepensioneerden, uitkeringsstrekkers, zoals werklozen, alleenstaanden en éénoudergezinnen, te bevestigen.

De evolutie van het aantal bijstandsuitkeringen (leefloon) laat niet toe duidelijke conclusies te trekken over de ontwikkeling van het aantal mensen met een inkomen beneden het wettelijk minimuminkomen¹. In 1998 bereikte het aantal mensen met recht op een bestaansminimum een maximum met bijna 84.000 uitkeringen. Sindsdien was er een daling tot ongeveer 70.000 in 2002, met daaropvolgend een nieuwe stijging tot bijna 83.000 in 2004. De invoering van de nieuwe wet betreffende de maatschappelijke integratie (wet van 26 mei 2002) leidde echter tot een breuk in de tijdreeks. Een nieuwe baremastructuur had het ontubbelen van een aantal uitkeringen tot gevolg (samenwonenden ontvangen nu een afzonderlijke uitkering). Bovendien werden nieuwe categorieën van begunstigten ingevoerd (vreemdelingen ingeschreven in het vreemdelingenregister). Ook de verhoging van het leefloon had een groter aantal gerechtigden tot gevolg.

De minimumuitkeringen

Tot 2003 zijn er gegevens beschikbaar over de evolutie van de inkomensbescherming op minimumniveau voor de bevolking op actieve leeftijd (minimumloon, minimum invaliditeits- en werkloosheidsuitkeringen, bestaansminimum/leefloon). Globaal leiden deze gegevens tot volgende conclusies. De koopkracht van de minimuminkomensbescherming is van midden jaren '80 tot eind jaren '90 quasi constant gebleven. Dit impliceert evenwel tegelijkertijd dat de minimuminkomensbescherming in de betreffende periode is achtergebleven op de algemene welvaartsevolutie, uitgedrukt in verhouding tot het Nationaal Inkomen per hoofd, en, in mindere mate, op de evolutie van het gemiddeld (netto) loon. In de periode 2000-2003 werd deze evolutie stopgezet en werden de diverse minimuminkomens in reële termen substantieel verhoogd. Simulaties tonen aan dat gezinnen die uitsluitend van een minimumloon moeten leven hun koopkracht zagen toenemen met zowat 12%. De reële minimumuitkeringen kenden substantiële verhogingen in de orde van 5 tot 7%. De stijging is echter aanzienlijk groter voor bepaalde categorieën met een hoog armoederisico, met name voor éénoudergezinnen in de bijstand en voor alleenstaanden in de werkloosheid (20%).

Schulden

Voor mensen die in armoede leven blijft de schuldoverlast een van hun meest prangende problemen. Een laag inkomen gecombineerd met de maatschappelijke consumptiedruk en de grotere bereikbaarheid van kredietmogelijkheden kunnen leiden tot schulden die niet in verhouding staan tot de financiële draagkracht. De Nationale Bank van België registreert de wanbetalingen bij consumentenkredieten en hypothecaire leningen die werden afgesloten door natuurlijke personen voor privé doeleinden. Voor dit aspect zijn gegevens voor 2004 beschikbaar.

¹ De mensen met een leefloon-uitkering vormen een subgroep van de mensen met armoederisico. Het gaat om mensen die een inkomen hebben dat beneden het wettelijk minimum ligt (op jaarbasis 6.666 euro op 1/1/2005) en die de uitkering hebben aangevraagd en ontvangen.

Eind 2004 is 4,2% van de meerderjarige bevolking geregistreerd met een betalingsachterstand in het bestand van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren. In absolute cijfers gaat het om 349.665 personen en 508.039 achterstallige kredietovereenkomsten. Dit betekent een lichte (-1,1%) daling van het aantal personen met achterstallen tegenover 2003. Of dit een ombuiging betekent van de stijgende trend die opgetekend werd in de voorgaande jaren zullen de cijfers voor de volgende jaren moeten uitwijzen. Minder positief is nog dat de daling zich enkel manifesteert bij personen die geregistreerd zijn voor één, twee of drie achterstallige contracten. Het aantal personen dat geregistreerd is voor meer dan drie betalingsachterstanden is daarentegen licht toegenomen tegenover 2003 en bedraagt bijna 10% van het totale aantal personen. Achter de gemiddelden voor het land gaan grote regionale verschillen schuil: de indicator personen geregistreerd bij de Kredietcentrale als procent van de meerderjarige bevolking varieert in 2004 tussen 2% in het arrondissement Tielt en 8,6% in het arrondissement Charleroi.

Ook het aantal geregistreerde berichten van collectieve schuldenregeling² is in 2004 opnieuw toegenomen met 9.295 eenheden (8.123 in 2003, 7.164 in 2002).

Arbeid

Lange termijn werkloosheid

Het risico om in armoede en sociaal uitgesloten te raken ligt duidelijk hoger bij niet werkenden dan bij werkenden. In 2001 maakte ongeveer een derde van de werklozen (32%) deel uit van een huishouden met armoederisico, tegenover 4% van de werkenden. Werkloosheid, en dan vooral langdurige (langer dan een jaar) en zeer langdurige (langer dan twee jaar) werkloosheid zijn in dit opzicht bijzonder problematisch.

Op langere termijn bekeken heeft de economische en de werkgelegenheidsgroei van de tweede helft van de jaren negentig een belangrijk impact gehad op de reductie van de lange termijn werkloosheid. Tussen 1995 en 2001 daalde de lange termijn werkloosheidsgraad (minstens twaalf maanden werkloos) van 5,8 naar 3,2%. Sindsdien is er opnieuw een licht stijgende trend (3,7% in 2003). Achter de Belgische cijfers gaan uiteenlopende resultaten voor de drie gewesten schuil, met in 2003 1,7% voor het Vlaams Gewest, 5,3% voor het Waals Gewest en 7% voor Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De langdurige werkloosheidsgraad van vrouwen lag hoger dan deze van de mannen (4% versus 3,4%). Het aandeel van de lange termijn werklozen in de totale werklozenpopulatie nam in België af van bijna 60% in 1995 tot 46% in 2003. De zeer lange termijn werkloosheid (minstens vierentwintig maanden werkloos) daalde van 3,9% in 1998 naar 2,3% in 2003.

Omdat een kwalitatief goede job een belangrijke factor van sociale insluiting kan zijn - betaalde arbeid kan niet alleen een inkomen, maar ook eigenwaarde, onafhankelijkheid, sociale contacten opleveren - is het belangrijk dat alle groepen in de samenleving in zo gelijk mogelijke mate toegang hebben tot de arbeidsmarkt. Vandaag is dit nog niet het geval. De werkzaamheidsgraad van mensen met een niet EU15-nationaliteit lag in 2003 27,9 procentpunten lager dan deze voor EU15-burgers en hun werkloosheidsgraad lag 23,9 procentpunten hoger. Ook laaggeschoolden zijn verhoudingsgewijs minder aanwezig op de arbeidsmarkt. Hun werkzaamheidsgraad lag in hetzelfde jaar 18,4 procentpunten lager dan deze van de volledige bevolking en hun werkloosheidsgraad lag 4,3 procentpunten hoger. In 2002 lag de werkzaamheidsgraad van personen met een handicap 17,4 procentpunten lager dan deze voor de volledige bevolking, terwijl hun werkloosheidsgraad 4,1 procentpunten hoger lag. Ook andere bevolkingsgroepen zoals vrouwen, jongeren en ouderen... hebben relatief minder toegang tot de arbeidsmarkt. Verschillende indicatoren wijzen ook in de richting van aanzienlijke regionale verschillen inzake werkzaamheids- en werkloosheidsgraad.

Werk en armoederisico

Hoewel het hebben van betaald werk het armoederisico sterk beperkt vormt het toch niet altijd een sluitende garantie. Zoals hierboven vermeld werden in 2001 in België ongeveer 4 % van de werkenden geconfronteerd met armoederisico: 3% van de werknemers en 10% van de zelfstandigen. Het armoederisico voor werkenden treft eerder jongeren (18-24 jarigen): 8%, laag geschoolden: 12%, en mensen met afhankelijke kinderen en volwassenen: 10%. Binnen de groep loontrekkenden leidt onregelmatig werk tot een verhoogd armoederisico: minder dan een volledig jaar gewerkt in het voorafgaand kalenderjaar: 8%, deeltijds werk (minder dan 30 uur per week): 7% en het hebben van een tijdelijk contract: 7%. Vanzelfsprekend is ook de hoogte van het loon van groot belang. Uit studies blijkt dat het aandeel van flexibele werkvormen zoals tijdelijk werk, deeltijds werk, overuren, bijzondere werkregelingen (avond-, nacht- weekendwerk) in de totale loontrekkende werkgelegenheid over de periode 1992-2002 is toegenomen (cf. Van Haepelen, 2004³).

Huishoudens zonder betaald werk

Traditioneel scoort België slecht op de indicator 'bevolking levend in huishoudens zonder betaalde job'. Deze indicator is bedoeld om de mate waarin de bevolking contact heeft met de wereld van het werk in kaart te brengen. Ook na de uitbreiding van de Europese Unie tot 25 lidstaten blijft de score van België in 2004 op deze indicator bij de hoogste in Europa met 13,2% van de kinderen (gestegen van 10,8 in 2000) en 13,7% van de volwassen bevolking (12,4% in 2000). Voor de vrouwelijke volwassen bevolking is dat 16%, voor de mannelijke volwassen bevolking 11,3%. Vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest loopt het aandeel van de bevolking dat leeft in huishoudens zonder betaald werk zeer hoog op (28% van de kinderen en 24% van de volwassenen in 2003) in vergelijking met het Waals Gewest (18% kinderen en volwassenen) en met het Vlaams Gewest (8% van de kinderen en 11% van de volwassenen). In 2003 en 2004 schommelen de EU15 en EU25 gemiddelden rond 10 procent.

Huisvesting

Sociale huisvesting

Het aanbod van sociale huurwoningen blijft in België beduidend lager dan in de meeste West-Europese landen. 5,7 % van de Belgische bevolking leefde in 2001 in een woning die gehuurd wordt van een overheidsinstantie zoals de sociale huisvestingsmaatschappijen. De verhouding tussen het aantal sociale woningen (enkel huisvestingsmaatschappijen erkend door de drie gewestelijke huisvestingsmaatschappijen) en het aantal private huishoudens beliep in 2003 6,2 % (7,9% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,

² Een collectieve aanzuiveringsregeling van schulden beoogt de financiële draagkracht van iemand die gebukt gaat onder overmatige schuldenlast te herstellen. Deze regeling moet hem toelaten, in de mate van het mogelijke, zijn schulden te betalen en hem en zijn gezin toch een menswaardig bestaan te laten leiden.

³ Béatrice Van Haepelen Formes d'emploi et durée du travail: évolution comparée de la Belgique, de ses régions et des pays voisins au cours de la période 1992-2002. In: *IWEPS Discussion Papers* n° 0403, août 2004.

7,2% in het Waals Gewest, 5,4% in het Vlaams Gewest). Op langere termijn beschouwd (sinds 1995) is er eerder sprake van een status quo. De indicator die het aantal huishoudens op wachtlijsten in verhouding tot het aanbod van sociale huurwoningen meet kan voorlopig niet geactualiseerd worden omdat de tijdreeksen verstoord worden door de uitzuivering van dubbeltellingen in het Vlaamse en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maar in elk geval is het duidelijk dat de wachtlijsten lang blijven. In verhouding tot de behoeften is het aantal sociale huurwoningen duidelijk onvoldoende.

De betaalbaarheid van huisvesting

Huisvestingskosten vormen in toenemende mate een zware last voor gezinnen met een matig inkomen. Een analyse op basis van de huishoudbudgetenquête van het NIS lijkt te wijzen op een toename van het percentage huishoudens met een inkomen beneden het mediaaninkomen dat meer dan een derde van het gezinsbudget aan huurgeld uitgeeft. In 1998 bedroeg dit percentage 10,1%, in 2000 13,7% en in 2001 12,5%. Alhoewel dit aansluit bij de tendens die eerder in de jaren '90 werd vastgesteld, noopt de kleine steekproefomvang van de huishoudbudgetenquête toch tot enige voorzichtigheid. De vastgestelde toename situeert zich rond de grens van de statistische significantie. Indien we het aantal huishoudens met een zeer hoge huurkost (>33% van gezinsinkomen) enkel onder huurders berekenen bekomen we, nog op basis van de huishoudbudgetenquête van 2001, een problematische 35%.

Dakloosheid

Er kon nog geen indicator worden ontwikkeld met betrekking tot het aantal daklozen, maar recent onderzoek van de geregistreerde dakloosheid in Vlaanderen (de daklozen die beroep doen op de daklozenzorg) geeft een idee van de verschuivingen in de karakteristieken van deze populatie tussen 1982 en 2002⁴. Er is sprake van een feminisering van de dakloosheid. Eén op drie daklozen is in 2002 een vrouw (1982: 18%). Vaak spelen relationele problemen en intrafamiliaal geweld hier een belangrijke rol. Ook het aandeel van mensen van vreemde nationaliteit is toegenomen (15% in vergelijking met 9% in 1982). Sterk in het oog springend is de problematische jeugd van veel daklozen. Het aandeel van de daklozen die ooit verbleven in de bijzondere jeugdzorg of psychiatrische instellingen is sterk toegenomen. De helft van de daklozen heeft bijvoorbeeld ooit in de bijzondere jeugdzorg verbleven en 34% verbleef in de psychiatrie. Veelal hebben ze een zeer lage scholingsgraad. Een derde voltooide het basisonderwijs niet, een derde beëindigde zijn studies na het lager technisch en beroepsonderwijs en 10% volgde het bijzonder onderwijs. Daklozen krijgen zeer moeilijk toegang tot de reguliere arbeidsmarkt.

Gezondheid

Een groot aantal van de NAPIncl gezondheidsindicatoren zijn gebaseerd op de Gezondheidsenquête die pas eind 2005 nieuwe gegevens zal opleveren (enquête 2004). Het beeld dat in het vorige NAPIncl werd geschetst over de verbanden tussen gezondheid en sociale uitsluiting blijft een goed uitgangspunt voor de analyse van de uitdagingen.

Onderwijs

Verband tussen sociale uitsluiting en opleidingsniveau

In een maatschappij waar opleiding meer en meer bepalend is voor de positie op de sociale ladder, vallen diegenen met een lage opleiding uit de boot. Het armoederisico daalt met het stijgend opleidingsniveau. In 2001 bedroeg het armoederisicopercentage voor mensen met een laag opleidingsniveau (maximum lager secundair onderwijs) 23%, terwijl het percentage voor hoog opgeleiden (tertiair onderwijs) slechts 4% bedroeg.

In 2004 hebben 11,9% van de 18-24 jarigen de schoolbanken verlaten met een diploma van niet meer dan lager secundair onderwijs. In 1999 was dit nog ongeveer 15%⁵. Er zijn merkelijke verschillen tussen de gewesten (2003: Brussels Hoofdstedelijk Gewest: 19,2; Vlaams Gewest: 12,6; Waals Gewest: 16,3). Het percentage bij de jongens is in 2004 bijna dubbel zo groot als dat bij de meisjes (15,6% versus 8,3%). Bijzonder zorgwekkend is het feit dat het overeenstemmende percentage bij de jongeren die geen EU-15 nationaliteit hadden in 2004 meer dan 30% bedroeg. Vergelijkt men het opleidingsniveau tussen de leeftijdsgroepen dan is het wel duidelijk dat in België, zoals in vele andere landen de scholingsgraad sterk toeneemt over de generaties heen. In 2003 waren 76% van de 65+ ers vroegtijdige schoolverlaters tegenover 22% van de 25 tot 34 jarigen.

In Vlaanderen kende 1,6% van de kinderen uit het lager onderwijs een schoolse vertraging van 2 jaar of meer in het schooljaar 2003-2004. In de Franse Gemeenschap bedroeg dit 2,6%. In hetzelfde schooljaar had 6,6 % (Vlaamse Gemeenschap) en 16,9% (Franse Gemeenschap) van de leerlingen uit het secundair onderwijs meer dan twee jaar schoolachterstand.

In Vlaanderen zit 6,3% van de leerlingen uit het lager onderwijs in het Bijzonder Onderwijs (schooljaar 2003-2004). In de Franse Gemeenschap is dit 4,6%. Voor het secundair onderwijs is dit percentage nagenoeg gelijk in beide gemeenschappen, met name 3,8 %. De trendbeweging over de tijd is voor al deze cijfers (licht) stijgend. Het certificaat dat aan het einde van dit onderwijs wordt uitgereikt is niet altijd identiek aan dat binnen het gewoon onderwijs en dat geeft problemen bij de inschakeling naar werk. Uit (schaars) onderzoek blijkt dat alloctonen en kansarme leerlingen sterk oververtegenwoordigd zijn in het buitengewoon onderwijs.

Een nieuwe gemeenschappelijke Europese indicator, gebaseerd op de PISA-enquête van de OESO meet het percentage 15-jarige studenten dat de laagste score (niveau 1 of lager op een schaal met vijf niveaus) behaald heeft op een leesvaardigheidstest. Het behalen van deze lage score betekent nog niet dat men ongeletterd is, maar impliceert toch dat men ernstige problemen heeft in het omgaan met schriftelijke informatie en dus met elke vorm van leerproces dat gebaseerd is op schriftelijk materiaal. Deze studenten zullen waarschijnlijk onvoldoende gebruik kunnen maken van de aangeboden onderwijskansen, wat hun verdere onderwijs- en beroeps carrière in het gedrang kan brengen. Met 17,8% scoort België hier in de Europese middenmoot. Achter het cijfer voor België gaan verschillende resultaten voor de Gemeenschappen schuil (Vlaamse Gemeenschap: 12,4, Franse Gemeenschap: 25,1 en Duitstalige Gemeenschap 20,1).

Een aanvullende, nationale indicator legt het verband tussen deze score en de sociaal economische status van het gezin waartoe de student behoort, geïndiceerd aan de hand van het beroepsstatuut van de ouders. Kinderen van ouders met een hoog socio-professioneel statuut (bovenste kwartiel) scoren gemiddeld veel beter dan kinderen van ouders met een laag socio-professioneel statuut (onderste kwartiel). De afstand verschilt naargelang de Gemeenschap, maar hij is aanzienlijk voor alle Gemeenschappen (zie indicatorenbijlage).

Levenslang leren

⁴ Gerard Van Menxel, Danny Lescauwet en Inge Parys Verbinding verbroken. Thuisloosheid en algemeen welzijnswerk in Vlaanderen. 2003.

⁵ Het cijfer voor 2004 moet wel met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden omdat de definitie van de indicator in 2004 licht gewijzigd werd: een ruimer opleidingsbegrip werd gebruikt.

De kennis- en informatiemaatschappij, de toegenomen complexiteit en de snelheid van de veranderingen, maken permanente vorming en bijscholing noodzakelijk. Zeker de groepen die met een achterstand te kampen hebben, hebben de grootste nood aan bijkomende vorming en opleiding. In 2004 nam 9,5 % van de Belgen tussen de 25 en 64 jaar deel aan een of andere vorm van opleiding of vorming. Opgesplitst naar opleidingsniveau zien we dat slechts 3% van de laag opgeleiden een vorming volgde, tegenover 13% van de hoog opgeleiden.

Maatschappelijke Integratie en Participatie

De indicatoren met betrekking tot dit domein konden sinds het vorige NAPIncl nog niet geactualiseerd worden. De analyse in het vorige NAPIncl blijft relevant.

Hoofdstuk 2. Globale evaluatie van de doelstellingen, prioriteiten en gekwantificeerde doelstellingen (targets).

In de beide nationale actieplannen samen staan ongeveer een 500-tal beleidsmaatregelen vermeld die zouden moeten bijdragen tot de realisatie van de ambitieuze Europese doelstelling om tegen 2010 een beslissende impact te hebben op de uitroeiing van de armoede en sociale uitsluiting. In 2005 zijn we halverwege deze gestelde termijn. Om tussentijds na te gaan in hoeverre de inhoud, uitvoering, prestaties en effecten van het gevoerde beleid bijdragen tot de gestelde doelstelling, werd er op 15 februari 2005 een Nationaal Colloquium georganiseerd onder de titel "Varen we wel op de juiste koers?".

Als insteek voor dit Colloquium, werd aan 4 experten gevraagd om de voorgestelde beleidsmaatregelen vanuit een bepaalde invalshoek te evalueren, gelieerd aan de doelstellingen van Nice. Van de ongeveer 200 deelnemers kwam ongeveer 50 % uit een overheidsinstelling, merendeel OCMW's naast vertegenwoordigers van de gemeenschappen en gewesten. 38 % van de deelnemers was afkomstig uit het particuliere middenveld, het merendeel uit verenigingen waar armen het woord nemen en 12 % uit de academische wereld en andere onderzoeksinstituten. Als algemene conclusie kan gesteld worden dat er een grotere coherentie moet nagestreefd worden tussen de verschillende overheidsinstellingen en –niveaus om tot een krachtadiger beleid te komen en dat de informatie en communicatie over de NAPIncl's en de daarin voorgestelde beleidsmaatregelen moet opgedreven worden. De expertennota's en de verslagen van de besprekingen zijn terug te vinden op www.mi-is.be

Het NAPIncl 2003-2005 biedt een exhaustief overzicht van de gezamenlijke inspanningen van de federale en gefederaliseerde overheden om een samenhangend en politiek gedragen programma op te stellen om armoede en sociale uitsluiting tegen te gaan. In totaal werden er 290 beleidsmaatregelen opgenomen. De bijna helft ervan situeren zich op het vlak van tewerkstelling. De complexe staatsstructuur maakte het echter niet eenvoudig om algemeen gedragen gekwantificeerde doelen te formuleren. De Europees gestelde uitdaging en de algemene vraag naar een verhoogde coherentie, stimuleerde de verschillende overheden om gezamenlijk een aantal prioriteiten naar voren te schuiven. Het proces om deze doelstellingen gezamenlijk te kwantificeren zal verder gezet worden.

A. Uitvoering van de beleidsmaatregelen

De ongeveer 300 maatregelen uit het NAPIncl 2003-2005 worden in een monitoringbestand opgevolgd. Vanaf juni 2005 is deze monitor toegankelijk voor het grote publiek op de website www.mi-is.be. D.m.v. een webapplicatie worden de verschillende overheden in de mogelijkheid gesteld om rechtstreeks de fiches van acties die onder hun bevoegdheid ressorteren aan te vullen en te corrigeren.

Hierna vindt men de staat van voortgang van een staalkaart van acties, geselecteerd op basis van hun directe impact, enerzijds op de gemeenschappelijke objectieven op Europees niveau en anderzijds op objectieven die als prioritair werden beoordeeld door alle Belgische entiteiten.

1. Bevordering van de deelneming aan het arbeidsproces en van de toegang van eenieder tot alle hulpmiddelen, rechten, goederen en diensten

1.1. Bevordering van de deelname aan het arbeidsproces

- **Verhogen van de toegang van de risicogroepen tot kwalitatieve en duurzame tewerkstelling door**
 - **Het stimuleren van jobcreatie in de sociale economie**

[119] In juli 2000 werd er voor de periode 2000-2004 een samenwerkingsakkoord afgesloten tussen de Federale Staat, het Vlaamse, Waalse en Brusselse Gewest en de Duitstalige Gemeenschap om de groei van de sociale economie te stimuleren in België door een systeem van cofinanciering. [122] In 2004 werd het accent gelegd op het verder ontwikkelen van de tewerkstellingsmogelijkheden om zo een verdubbeling van het aantal tewerkstellingsplaatsen te realiseren in de periode 1999-2004. [126] Een groot deel van deze verbintenissen werden gerealiseerd. Voor de periode 2005-2008 werd er een gelijkaardig nieuw samenwerkingsakkoord afgesloten. De inspanningen worden verder gezet en zullen versterkt worden in een aantal domeinen, zoals [127] de activatie van het leefloon door tewerkstelling in de inschakelingsprojecten en buurtdiensten en een verhoogde staatstoelage voor de OCMW's die rechthebbenden op maatschappelijke integratie ter beschikking stellen van sociale economie-initiatieven. [129] Het experimenteelfonds voor de buurt- en nabijheidsdiensten werd omgevormd tot een structurele steun voor de buurt- en nabijheidsdiensten, diensten die bovendien genieten van een specifieke federale activeringsmaatregel (SINE). [130] Een impulsfonds voor de buurt- en nabijheidsdiensten en interventieteams werd eveneens ingesteld eind 2004 om start van nieuwe projecten mogelijk te maken. [135] Eveneens is er een wettelijk kader voor de activiteitencoöperatieven in opmaak.

[139] In het Waalse gewest werd in 2004 het decreet betreffende de inschakelingsbedrijven in voege. Vanaf nu geldt dat om beschouwd te worden als "moeilijk te plaatsen werkzoekende", men als werkzoekende bij FOREM moet ingeschreven zijn zonder diploma van hoger secundair onderwijs. Het decreet voorziet om een of meer sociale begeleiders toe te wijzen. De inspanningen zullen verder gezet worden om het aantal inschakelingsbedrijven te verhogen.

[140] Het Waalse Gewest steunde tot 2004 structuren die mikrokredieten verleenden aan personen die –omwille van diverse redenen- niet kredietwaardig werden geacht door de klassieke bankinstellingen en die zich zo geblokkeerd zagen in hun evolutie door vooroordelen: vrouwen, migranten, laaggeschoolden, zelfstandigen met een negatieve ervaring, ... In 2003 namen er 240 personen contact op met de subsidieorganismen. Dit leidde tot het samenstellen van 28 dossiers, waarvan er 22 werden aanvaard.

[169] In het Waals Gewest trad in 2004 een decreet betreffende de erkenning en de subsidiëring van de instellingen voor socio-professionele inschakeling (ISPI's) en van de bedrijven voor vorming door arbeid (BVA's) in werking. De opdrachten, de doelgroepen en de methodologie van de ISPI's en van de BVA's werden geherdefinieerd. De middelen waarover deze structuren beschikken werden verhoogd om de professionalisering van de sector te vergroten ten voordele van de meest kansarme werkzoekenden. Een uitvoeringsbesluit is momenteel in opmaak.

[243] Om de bestaande programma's tot bestrijding van de werkloosheid in het Waalse Gewest te vereenvoudigen en te harmoniseren, trad een grondige hervorming in werking tussen 2003 en 2004. Ze heeft betrekking op zowat 40.000 werknemers en ca. 4.500 werkgevers in de non-profit sector, de profit sector, het onderwijs en de lokale overheden.

[242] Bij toepassing van de wet van 20 juli 2001 « tot bevordering van buurtdiensten en -banen », heeft de Waalse Regering een besluit goedgekeurd voor de uitvoering van de regeling « dienstencheques ». Dienstencheques dragen bij tot de ontwikkeling van buurtdiensten en -banen in de sectoren gezinshulp aan huis en begeleiding van bejaarde, zieke of gehandicapte personen en garanderen een duurzame tewerkstelling aan de werknemers die deze prestaties zullen leveren. In de praktijk wordt talrijke werkzoekenden de mogelijkheid geboden zwartwerk te vervangen door loonarbeid. De bij de bevoorrechte sectoren bedoelde beroepen, namelijk huishoudhulp en de begeleiding van personen met een beperkte zelfredzaamheid, worden thans grotendeels uitgeoefend door vrouwen, in onzekere arbeidsomstandigheden aangezien het vaak om illegale voorwaarden gaat. De financiële tegemoetkoming van de federale overheid laat toe om de situatie te regulariseren en een duurzame tewerkstelling te bieden aan de personen die deze diensten presteren. Op 1 januari 2004 werd de financiering van deze maatregel geherfederaliseerd. Momenteel zijn er 271 ondernemingen erkend in het Waalse Gewest en werden er 3.150.000 cheques werden er verkocht op 30 april 2005. De maatregel liet tot nu toe om 1.500 FTE de creëren. De uitbreiding van de maatregel tot andere activiteiten die tot duurzame tewerkstelling kunnen leiden wordt momenteel bestudeerd.

[175] In Brussel werden er 165 bijkomende tewerkstellingsplaatsen gecreëerd voor gesubsidieerde contractuelen in 2003, en 502 in 2004. Meer dan drievierde van deze tewerkstellingsplaatsen worden ingevuld door laaggeschoolden, zoals voorzien in de nieuwe wetgeving.

- **Het ondersteunen van werkzoekenden door aangepaste en geïntegreerde trajectbegeleiding**

[138] Eind 2004 waren er 130 werkinkwinkels operationeel in Vlaanderen. Tegen eind 2005 moeten ook de nog resterende 12 werkinkwinkels opgericht zijn. In de loop van 2005 zal er eveneens gewerkt worden aan een verbeterplan voor de toegankelijkheid en de beschikbaarheid van de dienstverlening. In het verbeteractieplan zitten zowel opleidingen voor de werkinkwinkelconsulenten als aanpassingen inzake inrichting van en signalisatie naar de werkinkwinkel.

[164] De samenwerking tussen de VDAB en ATB in de lokale werkinkwinkels werd verder uitgebouwd en verbeterd, dit om de toeleiding naar het normaal economisch circuit van arbeidsgehandicapten nog effectiever te maken en daarenboven de structurele sa-

menwerking tussen de actoren en instellingen die onder het regulier werkgelegenheidsbeleid ressorteren met de categoriale actoren en instellingen steeds meer te bevorderen. Op 1 januari 2006 zal de werkvorm "ATB-diensten" van het beleidsdomein Welzijn overgedragen worden naar het beleidsdomein Werk.

[206] De VDAB werd in februari 2002 aangewezen als de volgende VOI om de 'ervaringsdeskundige in de armoede' te integreren in zijn dienstverlening. De ervaringsdeskundigen werden ingeschakeld in de T&O centra om cursisten met een armoedeproblematiek beter te begeleiden. De 3 ervaringsdeskundigen volgende in 2004 341 werkzoekenden verder op in het kader van de randproblemen die de tewerkstelling in de weg staan zoals huisvesting, schulden, gezondheid,

[205] Het "charter van de werkzoekende" werd verwerkt in een folder die een overzicht biedt van de rechten en plichten van de werkzoekenden en waarin verwezen wordt naar de Servicelijn 0800 30 700 voor vragen over werk of opleiding en voor opmerkingen over de dienstverlening van de VDAB. 42 % van de personen die de Servicelijn gebruikten, deden dit om een klacht in te dienen. In 2004 behandelde de VDAB 597 klachten, dit zijn er 33 meer dan in 2003.

[166] De omzetting van de traditionele tewerkstellingsprogramma's DAC, PBW en gesubsidieerde contractuelen naar volwaardige statuten was één van de prioriteiten in Vlaanderen. Momenteel zijn de contracten van 8.269,3 voltijdse equivalenten geregulariseerd. Voor 2005 wordt de regularisatie van de DAC-projecten in de Brusselse regio voorbereid.

[168] In 2004 startte de VDAB 4.076 trajecten op in het kader van het inburgeringsbeleid. Voor 2005 wordt een objectief van 4633 nieuwe trajecten voor de ruime doelgroep inburgering vooropgezet.

[146] Het Vlaams actieplan 'Start van een loopbaan' (Vlas) schrijft zich in een preventieve aanpak van de langdurige werkloosheid in, geeft eigen Vlaamse accenten aan het federale startbanenplan en is voornamelijk gericht op toeleiding, opleiding en begeleiding van de laaggeschoolde jongeren. Ondermeer de volgende acties werden ondernomen: [147] de Campusactie (ontwikkelen van een lessenpakket in het middelbaar onderwijs), [148] de toeleiding in deeltijds onderwijs (ontwikkelen van een screeningsinstrument), de Vlaams Toeleidings- en promotieplan (nieuwe initiatieven voor doelgroepjongeren), de Individuele Beroepsopleiding (IBO) (12.273 IBO's georganiseerd in 2004), de samenwerking met zelforganisaties om allochtone jongeren te benaderen, of nog "Instant A" (samenwerkingsverband tussen de NGO-sector en de uitzendsector om jongeren door te stromen naar een opleiding of werk - 7 524 tewerkstellingen in 2004).

[208] In Vlaanderen werd de methodiek van arbeidstrajectbegeleiding voor gedetineerden verder op punt gesteld. Voor 2004 werd een objectief van 553 nieuwe trajecten voor (ex)gedetineerden vooropgesteld. Naast de lopende trajecten werden uiteindelijk 656 nieuwe trajecten voor gedetineerden opgestart binnen het programma "Aan de Bak". 163 van de 478 trajecten die in december 2004 werden afgesloten, is de uitstroom positief: 34,1 % is na zes maanden niet meer werkzoekend. Ook in 2005 zal de VDAB mogelijk nog in andere gevangnissen dergelijke begeleidingen opstarten. Het is de bedoeling om tegen 2010 in alle Vlaamse gevangnissen een aan de gevangenis-setting aangepaste trajectbegeleiding van VDAB te realiseren.

[153] In het kader van het Vlaams Werkgelegenheidsakkoord werden er een aantal knopen doorgehakt m.b.t. de verdere aanpak van het WEP-plus. Het is de bedoeling om te komen tot één stelsel met een verschillende omkaderingspremie naargelang de doelgroep. Langdurig werklozen (+ 3 jaar UVW) en deeltijds lerenden krijgen voorrang op de klassieke doelgroep van 2 jaar NWWZ en ontvangen een verhoogde omkaderingspremie. Het principe van flexibele loop-tijd 6-18 maanden geldt voor de drie doelgroepen, evenals de stagemogelijkheid van 3 maanden. Voor 2005 werden 400 nieuwe arbeidsplaatsen vooropgesteld.

[170] Op 1 april 2004 werd in het Waalse Gewest een nieuw decreet aangenomen inzake trajectbegeleiding. Het uitvoeringsbesluit zal in september 2005 aangenomen worden. Deze maatregel zal een hele reeks kosteloze, geïndividualiseerde kwaliteitsvoorzieningen aanbieden om prioritair tegemoet te komen aan de noden van de werkzoekenden die het verst verwijderd zijn van de arbeidsmarkt en hen helpen om zich te integreren in een duurzame en kwaliteitsvolle arbeidsbetrekking. Daarenboven moet een project « inschakelingskrediet » van een maximumduur van 24 maanden (waaronder tot 6 maanden na het sluiten van een arbeidsovereenkomst) hem daarenboven een begeleiding, een bijstand en een opvolging.

[171] De 6 pilootprojecten "Jobcoaching" uit 2003 werden verlengd in het Waalse Gewest en 4 regionale missies werden geïntegreerd in deze maatregel. Momenteel wordt deze actie gecoördineerd door FOREM en ondersteund in het kader van het programma EQUAL. De doelstelling is om een netwerk te creëren dat in staat is om tegemoet te komen aan de noden van het publiek. 16 coaches konden zo aangeworven worden voor de periode april 2005-maart 2007.

[220] Het testproject « rijbewijscheques » bereikte in 2003 in het Waalse Gewest 250 vrouwen. Na een positieve evaluatie werd het in 2004 uitgebreid naar 1.000 kandidaten, waar onder mannen. Het is de bedoeling dat de stagiairs na afloop van deze opleiding hun rijbewijs behalen, als bijkomende stroef naast hun technische en beroepsbekwaamheden, die ze zullen kunnen gebruiken wanneer ze actief op zoek gaan naar werk. In 2005 zal de actie uitgebreid worden naar 500 kandidaten die de opleiding zullen volgen in het kader van hun integratie in het programma Dienstencheques.

[221] In het Waalse Gewest kunnen sinds 2003 buitenlanders die geen onderdaan zijn van de Europese Unie en die wettelijk in België verblijven of die een regulariseringsaanvraag of een ontvankelijk beschouwde asielaanvraag hebben ingediend als werkzoekenden kunnen worden ingeschreven en beroepsopleidingen volgen.

[154] Brussel is één van de hoofdlijnen van het Territoriaal Pact voor de Werkgelegenheid het bevorderen van het alternerend leren dat moet uitmonden in een duurzame tewerkstelling. De bedrijven en de opleidingsorganisaties kunnen aanmoedigingspremies verkrijgen indien zij op sectoraal niveau alternerende tewerkstellings- en opleidingstrajecten uitwerken. Een van de onderhandelde maatregelen in het kader van het Pact, is een bijdrage van de bedrijven en de professionele sectoren aan de uitvoering van het federale jongerenbanenplan in relatie tot de gewestelijke maatregel inzake socio-professionele integratie. De tewerkstelling van laaggeschoolde Brusselaars wordt zo op een geprivilegieerde manier via de ontwikkeling van alternerende vorming en opleiding bij de aanwerving. Aanvullend bij de creatie van de referentiecentra, steunen de Brusselse openbare besturen de initiatieven van de sectoren inzake opleiding door premies voor professionele overgang en mentorpremies in de bedrijven die aantrekkelijker werden gemaakt door een vereenvoudiging van de procedures en de uitbetaling. In 2003 werd de inschakelingmaatregel voor jongeren diepgaand hervormd op basis van het Pact en de aanbevelingen van de Europese Commissie over staatssteun. Deze reorganisatie had zowel betrekking op de wettelijke beschikkingen die golden, op de samenwerking tussen het gewestelijk arbeidsbureau en het Alternerend Bureau en op de definitie van de prioritaire sectoren voor de alternerende opleiding. Het nieuwe systeem werd midden 2004 operationeel. De actie zal verder gezet worden in 2005 en ook nog daarna. In 2003 profiteerden 114 jonge werkzoekenden van deze maatregel. 80 bedrijven zijn er bij betrokken. Voor 2004 gewagen de voorlopige cijfers van 58 aanwervingen.

[172] De Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling (BGDA) veralgemeende vanaf september 2004 een netwerk van lokale werkgelegenheidsplatforms, dat als pilootproject werd ontwikkeld met steun van het ESF. De doelstellingen van dit netwerk zijn om een betere dienstverlening aan te bieden aan werkzoekenden en werkgevers, de coherentie en de coördinatie tussen de diverse beschikkingen inzake tewerkstelling te verhogen en de synergie tussen de betrokken actoren te verhogen. Dit netwerk bestaat er in om aan de partnerorganisaties toegang te bieden tot de databank van de BGDA zodat zij gegevens m.b.t. de werkzoekenden, werkgevers en het arbeidsaanbod kunnen invoeren, visualiseren en aanbassen. Een opleidingsprogramma en een helpdesk zullen worden opgericht. De opvolging van het netwerk wordt verzekerd door een opvolgingsgroep die de diensten van de BGDA en de partners van het netwerk bij elkaar brengen. De aspecten die samenhangen met de kwaliteit van de inhoud worden opgevolgd door begeleidingscomités en gemengde thematische groepen. Bij de pilootfase (oktober 2002 – juni 2003) waren er 13 partners betrokken. In 2004 werd de verbinding en de vorming van de OCMW's en de toegang tot Brussel Opleiding tot het netwerk gerealiseerd. De veralgemeningsfase startte eind 2004. Alle operatoren, partners van de BGDA, zullen verbonden en gevormd worden om dit instrument te gebruiken in de loop van 2005. Vervolgens zullen zal de consolidatie van het netwerk verder gezet worden door de integratie van de "Service d'Intervention Directe sur l'Emploi" (SIDE). Dit is een ander Brussels project, ondersteund door het ESF, die personen in een uitsluitingssituatie toelaat om snel toe te treden tot een tewerkstelling van onbepaalde duur. De doelstelling is om een maximaal aantal remmen bij de aanwerving op te heffen en te strijden tegen alle vormen van discriminatie. Het originele van dit project is dat wordt geprobeerd de verwachtingen en behoeften van bedrijven en werkzoekenden op elkaar af te stemmen op basis van een gedetailleerde beschrijving van de betrekking en de kenmerken van de werkzoekende. Gestart eind 2001, verwelkomde de dienst reeds 343 kandidaten. Na 2005-2006 zal SIDE geleidelijk aan als specifieke methodologie ingebed worden in de activiteiten van de Brusselse Dienst voor Werkgevers.

[174] Een ander project van de BGDA, gesteund door het ESF, bestaat er in een gecoördineerde dienst te installeren die systematisch een prospectie bij de bedrijven zal uitvoeren om hun werkaanbiedingen te verzamelen. Dit pilootproject beoogt een optimalisatie van de gewestelijke prospectiestrategieën, een snellere en efficiëntere verificatie van de vraag en het aanbod van arbeidskrachten in de bedrijven en het zoeken naar nieuwe oplossingen indien nodig om het aanbod en de vraag op de arbeidsmarkt beter op elkaar af te stemmen. Op termijn dient elke werkgever jaarlijks gecontacteerd te worden en zijn behoefte aan arbeidskrachten ingevuld. Het project moet eveneens leiden tot een grotere gelijkheid van kansen voor de werkzoekenden en de risico's op discriminatie verminderen. Het project werd gelanceerd in november 2003 en werd opengesteld voor de werkgevers in 2004. Momenteel worden de middelen gezocht op dit project te verlengen.

[338] Sinds 2003 zijn meerdere diensten van de BGDA online beschikbaar. Deze online zelfbediening is toegankelijk via het lokale intranet van de BGDA en terminals die geïnstalleerd werden in meerdere gemeenten. Indien de budgetten hiervoor worden vrijgemaakt, zal dit instrument gemoderniseerd worden na 2005.

[CPP] Het professioneel project contract (PPC) formaliseert sinds mei 2004 de verbintenis tussen de Brusselse werkzoekende om zijn professioneel project uit te voeren en de BGDA om hem hierbij te ondersteunen. Drie werkingsprincipes werden ontworpen: de versterking van de interne diensten van de BGDA, de uitbreiding van de middelen voor e-governement en de versterking van de middelen van bepaalde partners. De BGDA koos voor een preventieve benadering door zich toe te spitsen op werkzoekenden jonger dan 50 jaar, die een systematische begeleiding voorgesteld krijgen. De middelen zullen versterkt worden om het PPC uit te breiden tot alle werkzoekenden in 2007.

Het verbeteren van de mogelijkheden om het professionele en privé leven te verzoenen.

[23] De federale regering startte in november 2003 met een Staten-Generaal om het beleid ten aanzien van de gezinnen te evalueren die werd afgesloten met plenaire vergadering op 27 april 2004. In overleg met de actoren op het terrein werden prioritaire doelstellingen vastgesteld om binnen de federale bevoegdheden de gezinnen beter te ondersteunen zowel via sociale als fiscale instrumenten. Na de eerste Staten-generaal bleek het nodig een permanent karakter te geven aan dit overlegplatform. Daarom werd op initiatief van de Staatssecretaris voor het Gezin een tweede debatronde op touw gezet die het jaar 2005 volledig zal beslaan. Als gevolg van de Staten-Generaal werden er verschillende maatregelen genomen in 2004, vooral om het professionele en familiale te harmoniseren.

[232] Om de gelijke kansen voor vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt te verhogen, werd er in het Vlaamse Actieplan Werkgelegenheidsrichtsnoeren 2003 en 2004 verder ingegaan op het thema van een betere combinatie werk en gezin en hoe bedrijven stimuleren om te werken aan een goede combinatie werk en gezin. Ook nieuwe vormen van werkorganisatie kregen wat aandacht in 2004. Zo coördineerde het ESF-Agentschap een Europees project rond telewerken. Daarnaast werden er ook heel wat acties uitgewerkt of opgestart rond vrouwelijk ondernemen. In 2004 ging er ook een seminarie door over rond 'concepten van flexibele kinderopvang'. Momenteel gaat er ook veel aandacht naar kinderopvang voor specifieke doelgroepen.

[114] Sinds eind 2004 kan het Waalse Gewest tot 80 % tussenkomen in de investeringen van de lokale overheden voor de opvang van kinderen van personen die werken in de economische activiteitszones. Momenteel worden er 10 projecten van 24 bedden onderzocht.

[33] In de Franse Gemeenschap werd er een opleidingsmaatregel geïnstalleerd om het aantal en de kwalificaties van de animatoren en coördinatoren van de vakantiecentra te verhogen. Dit laat het toe om echte pedagogische projecten te ontwikkelen en de kwaliteit van de omkadering te garanderen. Op 1 mei 2005 waren er meer dan 21.500 brevetten voor animatoren of coördinatoren afgeleverd, waarvan ongeveer 10 % het resultaat waren van vorming in het nieuwe systeem, de rest door erkenning van de equivalentie van de voorheen behaalde brevetten. In 2005 zal het reflectiewerk verder gezet worden met het oog op een herschrijving van het besluit dat momenteel in voege is.

[116] De Franse Gemeenschap hervormde haar wettelijk kader m.b.t. de kinderopvang om opvangplaatsen voor jongere te kunnen creëren, de toegankelijkheid van de opvang voor alle ouders zonder financiële discriminatie te garanderen, de inschrijvingsregels te egaliseren, de bezetting en de kwaliteit van de beschikbare plaatsen te verbeteren en het aantal beschikbare plaatsen te verhogen. De contractualisering van het onthaal tussen de ouders en de kinderopvang zou een beter gebruik van het bestaande aanbod moeten toelaten. De rol van ONE en zijn medewerkers zal versterkt en gevaloriseerd worden. Sinds 2003 openden er 1.164 nieuwe opvangplaatsen.

[117] De Franse Gemeenschap ontwikkelde eveneens de noodzakelijk voorwaarden inzake structuur voor de buitenschoolse kinderopvang. Een decreet van 2003 beoogt de coördinatie van de opvang van kinderen tussen de 2,5 en 12 jaar en de financiële ondersteuning aan de structuren voor de buitenschoolse kinderopvang. Voor 2005 werd het voorziene budget in de hoogte herzien.

- **Het valideren van competenties die verworven werden buiten de erkende opleidingen**

[192] De federale Regering installeerde voor de werknemer een recht op een bekwaamheidsbalans. Dit initiatief, werd op het niveau van de deelgebieden uitgewerkt door middel van samenwerkingsakkoorden tussen Gemeenschappen en Gewesten. Op grond van deze akkoorden werden commissies samengesteld die zich bezighouden met het erkennen en ondersteunen van de centra voor de validatie van de competenties. Deze voorziening maakt het voor iedereen mogelijk maken de competenties die hij verworven heeft binnen of buiten het schoolsysteem, te laten valideren: formele (onderwijs), informele (beroepservaring) en niet-formele competenties (levenservaring). Het is de bedoeling te zorgen voor een optimale mobiliteit van de werknemers en de mensen zonder schooldiploma de mogelijkheid te bieden hun kennis te laten erkennen. [197] In de Franse Gemeenschap werden de organen die deel uitmaken van het Consortium voor Validatie opgericht in 2004. In 2005, werden de 4 eerste beroepen gekozen en de referenties voor validatie werden gecreëerd. De eerste proeven voor de validatie vonden plaats in juni en hadden betrekking op een 50-tal personen. Het doel is om tegen einde 2005 1000 validaties af te ronden. 6 beroepen moeten nog het voorwerk van een proef uitmaken. Er moeten bijkomende middelen toegekend worden aan het onderwijs voor sociale promotie opdat deze maatregel zich verder kan ontwikkelen zoals voorzien in het samenwerkingsakkoord.

[201] In het kader van het samenwerkingsakkoord keurde het Waalse Gewest een decreet goed in 2003. De strategische oriëntatienota preciseert dat de prioriteit moet worden verleend aan werknemers, al dan niet werkloos, die over een niet erkende competentie beschikken en geen diploma hoger secundair hebben. De beroepen waarnaar volgens de nota het eerst moeten gekeken worden zijn: hulpboekhouder, voorsnijder-uitbeener, metselaar, onderhoudsmechaniker, onderhoudsagent, sanitaire installateur, dakbedekker, tegellegger, huishoudhulp, logistieke helper in instellingen en chemische technicus. 20 bijkomende beroepen werden aangevraagd bij de sociale partners om de werkzaamheden voor 2006 te kunnen programmeren en een coherente geografische dekkingsgraad te ontwikkelen.

- **Strijden tegen de discriminatie bij de aanwerving**

[209] De wet van 25 februari 2003 verbiedt rechtstreekse of onrechtstreekse discriminatie binnen het kader van de levering van goederen en diensten, de toegang tot het arbeidsproces het uitoefenen van een publiek toegankelijke activiteit. De wet vertrouwt aan het Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding de opdracht toe om de strijd aan te binden tegen de genoemde vormen van discriminatie, met uitzondering van die welke gebaseerd zijn op sekse, waartoe een gespecialiseerd organisme werd opgericht. [210] De federale regering voerde de strijd op tegen discriminaties omwille van afkomst bij het verwerven van een job en verhoogde de middelen van het Impulsfonds voor Migrantenbeleid.

[222] De discriminatie bij de aanwerving, vooral op een etnische basis, is een belangrijk probleem in het Brusselse Gewest. Een werkgroep werkte een actieplan uit, dat uitgevoerd werd in het kader van het territoriaal pakt voor tewerkstelling. De sensibilisatiecampagnes die zich richten op de werkgevers, werden geïntensifieerd en er werden gelijktijdig informatiesessies opgestart voor de werknemersvertegenwoordigers opdat zij beter hun rol als "bewaker" kunnen opnemen t.a.v. de aanwervingspraktijk in hun bedrijf. De studie die door het BIT in 2000 werd gerealiseerd werd geheractualiseerd in samenwerking met het Brusselse Observatorium voor de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties. Een informatieloket over de discriminatie bij de aanwerving werd geïnstalleerd in de lokale van de BGDA, in samenwerking met het Centrum voor de Gelijkheid van Kansen die hier de juridische permanentie verzekeren. Een nieuwe ordonnantie betreffende een gemengde arbeidsmarkt voorziet in de oprichting van een tewerkstellings"politie" die o.a. tot taak zal hebben om het aanwervingsbeleid van publieke en privé werkgevers te verifiëren. Seminars met als titel "Het management van de diversiteit, een uitdaging voor het bedrijf" werden ontwikkeld om de verschillende spelers op de arbeidsmarkt te sensibiliseren. In juni 2002 verscheen de pedagogische gids "Iedereen gelijk bij aanwerving" en verscheidene informatiebrochures van de BGDA werden vertaald voor nieuwkomers. Het Ministerie van het Brusselse Hoofdstedelijk gewest bracht de brochure "Aanwerven van een vreemde werknemer Waarom niet". De werkgroep voor het Territoriaal Pakt voor tewerkstelling ging over tot eerst de analyse en dan de uitvoering van positieve acties om de toegang tot de arbeidsmarkt te verhogen voor nieuwe gemeenschappen van migranten die geconfronteerd werden met discriminatie bij de aanwerving. In december 2003 werd er een Fom georganiseerd onder de titel "Aanwerving en gelijkheid van kansen – Iedereen gelijk bij aanwerving. Een film over discriminatie werd afgerond in 2004. In maart 2005 werd er een colloquium georganiseerd.

1.2. Bevordering van de toegang van eenieder tot alle hulpmiddelen, rechten, goederen en diensten

- **Garanderen aan iedereen van een kwaliteitsvolle en betaalbare woning door in te grijpen op de huurmarkt.**

[244] Een betere coördinatie van de huisvestingspolitiek wordt nagestreefd door de oprichting van een task-force op federaal niveau, die reeds vooruitgang boekte in een aantal dossiers. De task-force ruimde momenteel plaats voor een Interministeriële Conferentie, uitgebreid met gewestministers, die een eerste keer samen kwam op 5 juli 2005.

- **Verhogen van het aantal huurwoningen, bevorderen van renovatie van huurwoningen**

[245] De rol van de federale onroerende fiscaliteit als instrument van het woonbeleid werd herbekeken. Doel hierbij was het bevorderen van de renovatie van bestaande woningen en het stimuleren van de toegang tot het eigen woningbezit, vooral dan bij mensen met een laag inkomen en bij jongeren. Naast een vermindering van de BTW tot 6% voor renovatiewerken voorziet het Wetboek van de Inkomstenbelastingen in twee maatregelen inzake renovatiewerken in het kader van het grootstedenbeleid: een uitstel met ten minste 6 jaar van de verhoging van het kadastraal inkomen ten gevolge van vernieuwingswerkzaamheden aan onroerende goederen die ouder zijn dan 5 jaar en gelegen zijn in een zone voor positief grootstedelijk beleid van de grootsteden en in een belastingvermindering van 15 % voor de kosten die minstens 2.500 € bedragen die werden betaald met het oog op de renovatie van een woning ouder dan 15 jaar en die in een dergelijke zone gelegen is. Parallel hiermee werd overeengekomen de zones voor positief grootstedelijk beleid "Grootsteden" uit te breiden. Het budget dat voor deze maatregelen werd toegekend, wordt opgetrokken van 500.000€ tot 2.000.000€, hetzij een verhoging met 1.500.000€.

- **Versterken van de toegankelijkheid en effectiviteit van de rechten**

[36] De juridische bijstand werd uitgebreid en het hiervoor voorziene budget verhoogd. De inkomensvoorwaarden die toegang verlenen tot juridische bijstand werden versoepeld. Concreet werden vanaf 1 januari 2004 bepaalde categorieën van rechtsonderhori-

gen volledig of gedeeltelijk kosteloos juridische tweedelijnsbijstand en juridische bijstand krijgen. Ook de verenigingen werden aanzegget bij te dragen tot de juridische eerstelijnsbijstand. Een solidariteitssysteem voor gerechtelijke risico's is in onderzoek in overleg met de Orde van de Balies, terwijl de gerechtskosten voor de rechtsonderhorigen verder dalen.

- **Verhogen van de participatie van iedereen aan cultuur, sport en vrijetijdsbesteding door de vermindering van de toegangsdrempels en een diversificatie van het aanbod**

[47] Het Koninklijk Besluit van 8 april 2003 dat subsidies aan de OCMW's verleende om de sociale en culturele participatie en ont-plooiing van hun cliënten te bevorderen resulteerde in een groot aantal projecten en werd positief geëvalueerd. Een nieuw besluit werd dan ook genomen voor de periode mei 2004-april 2005 met de uitbreiding van de subsidiemogelijkheid met de ondersteuning en financiering van initiatieven die de toegang tot de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën bevorderen. Op 1 juni 2005 werd een derde besluit aangenomen dat de maatregel nog verbetert.

[51] In Brussel kent de Franse Gemeenschapscommissie toelagen toe aan verenigingen die activiteiten in het kader van de sociale inschakeling voeren, terwijl in het Programma Samenleven de toelagen werd toegevoegd door de gemeenten die verantwoordelijk zijn voor het opmaken van een actieprogramma op hun grondgebied. Op 1 januari 2006 treedt een decreet in werking waarin beide programma's samengevoegd en geharmoniseerd worden, zoals voorzien.

[50] De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie versterkte, in partnerschap met de vzw Artikel 27, de financiering van de cultuurcheques, die door de Brusselse OCMW's tegen een lage persoonlijke bijdrage verspreid worden onder kansarme personen om hen toe te laten deel te nemen deelnemen aan spektakels, tentoonstellingen of musea bezoeken. In 2003 werden 20.242 tickets gebruikt. In 2004 overschreed het aantal tickets 27.000 en waren er 141 sociale verenigingen aangesloten en 98 culturele partners. Er werden instrumenten ontwikkeld om de toegang tot de manifestaties te vergemakkelijken, waaronder sensibilisatie bij de sociale werkers en de gebruikers. Voor 2005 voorziet het project verscheidene originele acties.

[43] In de Franse Gemeenschap is het beleid om "Sport voor allen" te ontwikkelen, in uitvoering. Het nieuwe decreet beoogt steun aan de gemeenten, sportclubs en netwerken van buurtsporten. Een beleid om acties te organiseren voor nieuwe doelgroepen of nieuwe manieren van toegang tot sport werd opgezet, specifiek voor de sportbeoefening door vrouwen, door een specifieke benadering van nieuwe sporten, sportbeoefening binnen de bedrijven of binnen de wijken ... [46] Wat betreft het project "cultuur-onderwijs", wordt er een subsidie inzake positieve discriminatie voorzien voor een aantal geselecteerde scholen om de duurzame synergie tussen de culturele operatoren en de scholen te versterken, de ontdekking door de leerlingen van diversie vormen van artistieke expressie, een opleiding in het visuele en de media, de mogelijkheid om vrije creatieve cursussen te geven aan jongeren in het kader van de school om zo de overgang voor de leerlingen van het statuut van kijker naar die van culturele speler te bewerkstelligen. Elk jaar voltooiën zo een aantal klassen een creatief project met hulp van een culturele actor. [340] Bovendien krijgt elke 6de leerjaar uit het lager onderwijs op aanvraag twee kranten naar keuzen, die kunnen gebruikt worden als pedagogische steun bij de mediaopvoeding, de analyse van de actualiteit of andere leeractiviteiten. Opgestart in 2001, werd de actie hernomen in de jaren die volgden.

2. Voorkoming van uitsluitingsrisico's

Verhogen van het aantal mensen met een diploma secundair onderwijs door het verhogen van de toegankelijkheid van het onderwijs.

[86] Na evaluatie van testprojecten die 2 jaar liepen, besliste de regering van de Franse Gemeenschap de psychomotoriek geleidelijke te veralgemenen in het kleuteronderwijs. Sinds september 2003 genieten alle instellingen die kleuteronderwijs organiseren van 2 14-daagse periodes voor psychomotoriek. De noodzakelijke omkadering om alle kleuterklassen te bereiken, volgt het ritme van de voorziene middelen in het decreet. Er zal bovendien voorzien worden in een materiële uitrusting voor alle scholen. [96] De Franse Gemeenschap nam in 2004 een nieuw decreet aan dat de steun aan de huiswerkklassen regelt zodat zij in de mogelijkheid gesteld worden om zich te ontwikkelen en nog meer kinderen kunnen opvangen in nog betere omstandigheden. [101] Eveneens in de Franse Gemeenschap ging er op 3 maart 2004 een nieuw decreet van start dat het bijzonder onderwijs hervormt. Een van de doelstellingen is om een gespecialiseerde begeleiding te bieden aan de leerlingen in moeilijkheden zodat ze kunnen ingeschreven worden in het reguliere onderwijs, eventueel deeltijds. De mogelijkheid om de maatregel uit te breiden tot alle kinderen die geïntegreerd zijn in het reguliere onderwijs, wordt onderzocht.

- **Aanpassen van het aanbod inzake onderwijs en opleiding aan de realiteit van de arbeidsmarkt.**

[110] In het nieuwe Vlaamse Werkgelegenheidsakkoord 2005-2006 werd het instrument sectorconvenant verlengd na een evaluatie en bijsturing in de periode 2003-2004. De klemtoon ligt voortaan meer op de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Via de sectorconvenants zullen diverse maatregelen verder worden uitgewerkt zoals het organiseren van extra opleidingen ter bestrijding van de knelpuntberoepen, het stimuleren van alle vormen van leren en werken, het creëren van stageplaatsen voor leerlingen en leerkrachten, organiseren van voortrajecten voor niet-schoolrijpe jongeren, promoten van het technisch- en beroepsonderwijs,

[195] Sinds mei 2004 dekt de maatregel « Crédit-Adaptation », een opleidingsstimulus van het Waalse Gewest, een deel van de kosten van de door de werknemers gevolgde kwalificerende opleiding, om te komen tot een hogere productiviteit en bekwaamheid binnen de onderneming.

[111] Om een opleidingsaanbod te kunnen aanbieden dat aangepast is aan de evoluties op de arbeidsmarkt, dienen het technisch en beroepsonderwijs hun materieel te kunnen moderniseren. In 2003 werd het samenwerkingsakkoord tussen de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest waarop het Fonds voor pedagogische uitrusting gebaseerd was, niet vernieuwd. De Franse Gemeenschap beslisten om een nieuw Fonds op te richten voor Wallonie en voor Brussels waar dergelijk Fonds nog niet bestaat. Een decreet uit 2004 garandeert de financiering tot in 2010.

- **Verhogen van de toegang van iedereen aan de informatiesamenleving**

[104] In het kader van haar beleid tegen de armoede, nam de Federale overheid verschillende maatregelen aan om het functionele analfabetische tegen te gaan. [179] Het project kent meerdere grote oriëntaties waaronder een inventaris van de maatregelen die genomen worden op federaal, gewestelijk, gemeenschaps- en lokaal niveau. De verschillende federale ministers werden uitgenodigd om pilootprojecten te ontwikkelen. De Minister voor Sociale Integratie coördineert, in samenwerking met de Staatssecretaris voor de Informatisering van de Staat, de redactie van een Nationaal Actieplan Digitale Insluiting. Voor 2005 werd er een nieuwe

budgetlijn ontwikkeld om de strijd tegen de digitale kloof aan te binden. Bepaalde doelgroepen kunnen genieten van een toelage voor de aankoop van informaticamateriaal en de toegang tot het internet. Voorbereidende opleidingen zijn gratis toegankelijke. De maatregel liet toe om in 2003 50.000 huishoudens te bereiken. [177] Er werd eveneens bestudeerd in welke mate de aankoop van ITC-materiaal fiscaal kon gestimuleerd worden. De oplossing bestaat erin om de aanschaf van I.C.T.- apparatuur en Internetaansluitingen fiscaal interessant te maken zodat dit zowel de bedrijven als de werknemers aanzet om nog meer de nieuwe technologieën te gebruiken zowel op kantoor, als in een teleworking omgeving en uiteindelijk de burger gestimuleerd wordt om de voor hem ontwikkelde e-government toepassingen eigen te maken.

[178] In het kader van het beheercontract wordt Belgacom ertoe verplicht om een goedkope toegang tot het Internet te leveren aan scholen, bibliotheken en hospitalen. Ongeveer 7000 scholen haalden reeds voordeel gehaald hebben uit deze formule. Dank zij de openstelling voor de concurrentie heeft men de prijzen nog kunnen verlagen en de kwaliteit van de dienstverlening verhoogd.

[180] Het Vlaamse project "Aangename kennismaking met de computer" bereikte in 2004 8.888 cursisten, waarvan 62,7 % vrouwen en 6% laaggeschoolden.

[188] In het Waalse Gewest beoogt de actie « Espaces Citoyens » de toekenning van subsidies aan gemeenten die een project hebben ingediend om op hun grondgebied een uitgerust lokaal open te stellen voor de bevolking en/of specifieke doelgroepen. In 2005 realiseerde het Kenniscentrum "Technofutur 3" een studie om het ondersteuningsbeleid voor de gemeenten om een Openbare Digitale Ruimte te installeren. In september zal er een projectoproep gelanceerd worden.

[189] In 2004 bood het Waalse Gewest talrijke bibliotheken de mogelijkheid om zich bibliotheken uit te rusten met informatica-apparatuur die door de lezers worden gebruikt.

[196] In het Waalse Gewest werd de CD-ROM « Premiers pas dans les TIC » die eind 2003 klaar was, uitgedeeld aan de + 50ers, met een demonstratie. Hij bevat interactieve cursussen voor het gebruik van de informatie- en communicatietechnologieën . Een nieuwe versie zal in 2005 gerealiseerd worden en de actie zal nog verder uitgebreid worden. (Zie hoofdstuk 5).

[83] De Franse Gemeenschap zette overigens het Strategisch Plan voor de integratie van informatie- en communicatietechnologieën in de schoolinrichtingen van het leerplichtonderwijs en van het onderwijs voor sociale promotie verder. [84] De operatie « verstandig klikken » ging door zoals voorzien in 2003. In februari werd een pakket pedagogisch materiaal verzonden naar alle lagere scholen. Een internetsite (www.cliquerfute.be) werd opgericht om deze campagne te ondersteunen. In maart werd er een studiedag georganiseerd onder het thema «Quelle éducation aux risques de l'internet ? » en in mei werd er een vorming voor de opleiders georganiseerd.

- **Bestrijden van de schuldoverlast door gepaste preventieve en curatieve acties.**

[72] In de kamer werd een wetsontwerp aangenomen dat een aantal wijzigingen aanbrengt in de wet op de collectieve schuldenregeling, waaronder de uitbreiding van de bevoegdheid van de arbeidsrechtbanken tot geschillen met betrekking tot schuldenoverlast. Deze overdracht zal toelaten om nog meer rekening te houden met de sociale dimensie van deze materie. Een tweede wetsontwerp heeft betrekking op de procedure van collectieve schuldenregeling. De belangrijkste voorstellen betreffen de verbetering van de doeltreffendheid van de minnelijke fase, het knelpunt van de voorrechten, het lot van de stellers van een persoonlijke zekerheid ten voordele van de verzoeker en de mogelijkheid voor de rechter om de totale kwijtschelding van de schuld toe te staan in de gevallen waarin de verzoeker onmogelijk in staat is zijn schulden af te lossen (burgerlijk bankroet) [74] Bovendien wordt momenteel de regelgeving i.v.m. beslaglegging herbekeken. [75] Op 1 juli 2003 trad de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden bij de consument in werking. Deze wet verbiedt iedere gedraging of praktijk die het privéleven van de consument schendt, hem misleidt of een inbreuk is op zijn menselijke waardigheid bij het minnelijk invorderen van schulden. [76] Inzake preventie werden informatiecampagnes ontwikkeld om o.m. de jongeren beter te informeren t.a.v. gevaren van bepaalde verkoopstechnieken, in het bijzonder langs gsm of internet.

[77] In opvolging van de pilootprojecten ontwikkeld in 2003, erkende het Waalse Gewest in 2004 124 "consumentenscholen" waar concrete en consumentvriendelijke workshops ontwikkeld worden, waarbij de deelnemers zelf thema's die gecentreerd zijn rond consumptie voorstellen. Deze scholen werden reeds bezocht door ongeveer 1.500 personen.

[78] In het Waalse Gewest werd het testproject « Groupes Epargne Crédit » geëvalueerd. Het ging hierbij om een sociale spaaroperatie bij een groep personen die een onderlinge band gemeen hebben (geografische, professionele, associatieve, ...) en de toekenning van krediet aan de leden op basis van eenvoudige procedures. De evaluatie toonde een gebrek aan succes aan waarop beslist werd om het experiment stop te zetten.

140] Het Waalse Gewest steunde tot 2004 structuren die mikrokredieten verleenden aan personen die –omwille van diverse redenen- niet kredietwaardig werden geacht door de klassieke bankinstellingen en die zich zo geblokkeerd zagen in hun evolutie door vooroordelen: vrouwen, migranten, laaggeschoolden, zelfstandigen met een negatieve ervaring, ... In 2003 namen er 240 personen contact op met de subsidieorganismes. Dit leidde tot het samenstellen van 28 dossiers, waarvan er 22 werden aanvaard.

[247] Het Waalse Gewest richtte in 2004 een sociaal Waterfonds op. Dit is financieel mechanisme die steunt op de participatie van de waterleveranciers, OCMW's en de Openbare Waterbeheersmaatschappij om particuliere consumenten die moeilijkheden ondervinden om hun waterfactuur te betalen te steunen. Een nieuwe tarificering voor het water zal van kracht worden in juli 2005.

[93] In de Franse Gemeenschap zagen de participatieraden hun rol groeien. In 2003 werd hun advies gevraagd m.b.t. de schoolkosten en dit leidde tot een voorstel over een solidariteitsmechanisme tussen de leerlingen. Vanaf 2004 werden een aantal kosten afgeschaft. In het secundair onderwijs werden de kopieerkosten beperkt tot 75 € per jaar. In 2005 werd de klasagenda gratis in het lager onderwijs. Vanaf 2007 zullen de kopies gratis zijn in het lager onderwijs en de klasagenda gratis in het secundair onderwijs.

[94] De kwestie van de schoolkosten vormt nog steeds een grote uitdaging. De Franse Gemeenschap en de inrichtende machten moeten er over waken dat het verplichte onderwijs gratis en kwaliteitsvol is. Bijkomende inspanningen, op gebied van de organisatie van de solidariteit (studiebeurzen, studieleningen) moeten er toe bijdragen dat het principe van kosteloos onderwijs en de effectieve democratisering van het secundaire en hogere onderwijs toeneemt.

- **Bevorderen van het behoud van mensen in hun thuismilieu door gepaste hulpverlening**

[25] Een nieuwe wet stimuleert fiscaal de opvang van bepaalde oudere zorgafhankelijke personen in het gezin fiscaal te stimuleren. Vanaf het aanslagjaar 2005 zal het ten laste nemen van die personen vergemakkelijkt worden door een deel van hun pensioenen

niet in aanmerking te nemen voor de berekening van hun netto bestaansmiddelen; het zal ook een bijkomende verhoging van de belastingvrije som gegeven worden indien die personen ten laste zijn.

[57] Met ingang van 1 januari 2003 werden de inkomensgrenzen in het stelsel van de Tegemoetkoming voor Hulp aan Bejaarden opgetrokken tot het minimumpensioen voor werknemers. Door deze aanpassing krijgen 36.500 mensen tot 170 euro meer per maand.

• **Bevorderen van de gezondheid van iedereen door het ontwikkelen van een geïntegreerd, gecoördineerd, kwalitatief en betaalbaar aanbod, in het bijzonder in het domein van de preventie.**

[262] De federale regering wil een globaal en coherent gezondheidsbeleid voeren dat voor alle bevolkingsgroepen een grotere toegankelijkheid tot en een betere kwaliteit van de gezondheidszorgen waarborgt. Hiertoe overlegt de regering met alle betrokken actoren: de sociale partners, ziekenfondsen, zorgverstrekkers, wetenschappers en instellingen. Er werd een wetsvoorstel ingediend om ook de patiënt een stem te geven via een patiëntenfederatie.

[263] In 2003 werd het "Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg" opgericht met als opdracht de gegevens te analyseren en beleidsondersteunende studies uit te voeren over de kwaliteit en kosten van gezondheidszorg.

[266] De tussenkomst van de Maximumfactuur werd verder uitgebreid tot kinderen tot 18 jaar, tot endoscopisch materiaal en de viscerosynthese en de langdurige ziekenhuisopnames in algemene ziekenhuizen. De ziekenhuizen mogen geen bijkomende kosten vragen voor het gebruik van het materiaal. [267] De Federale Regering besteedt prioritaire aandacht aan de uitbreiding van de terugbetaalde zorgkosten, meer bepaald inzake de kosten voor tandverzorging en voor kinesitherapie voor bepaalde pathologieën. In overleg met de Gewesten en de Gemeenschappen wordt momenteel een radicale vereenvoudiging gerealiseerd van de procedure voor terugbetaling van kleine wagentjes voor personen met verminderde mobiliteit. De terugbetalingsvoorwaarden zijn ruim versoepeld sinds februari 2005. [268] De Federale Regering besteedt eveneens prioritaire aandacht aan de promotie van de eerstelijnszorg. [272] Door een protocolakkoord, voor onbepaalde tijd afgesloten op 20 maart 2003, hebben de Federale Regering en de Gemeenschappen zich ertoe verbonden om de middelen te zoeken om het best de verdelingskanalen van vaccins te organiseren. [280] De wet op de rechten van de patiënt werd gepubliceerd in augustus 2002. Er werd een communicatieplan uitgewerkt om deze rechten aan iedereen ter kennis te brengen.

[161] In het kader van het Europees vluchtelingenfonds werd in het Waalse Gewest een platform voor de etnopsychiatrie van de nieuw aangekomen vreemdelingen uitgewerkt, door in de verschillende deelregio's de omstandigheden vast te stellen van opvang en psychische begeleiding van de nieuw aangekomen slachtoffers van trauma's in hun land van oorsprong of gedurende hun vluchtelingenprocedure. 77 vrijwilligers van subsahariaanse afkomst, met een eigen project, verkregen een sociale en professionele begeleiding in een perspectief van co-ontwikkeling NOORD-ZUID. De begeleidingsperiode eindigt in 2005. Andere projecten zullen worden ontwikkeld.

[270] In het Waalse Gewest hadden 5 pilootervaringen van "Services Intégrés de Soins à Domicile" (SISD) plaats tussen 2002 en 2004. De doelstelling was het interdisciplinaire overleg rond de patiënt te bevorderen, om haar tenlasteneming te bevorderen. Er werden maatregelen genomen om de uitbreiding naar het hele Gewest mogelijk te maken vanaf dit jaar.

[287] Het Waalse decreet van 27 november 2003 betreffende de erkenning en de subsidiëring van de netwerken van hulp en zorgen en van de diensten gespecialiseerd in verslavingen trad in werking in 2004. Dit decreet laat toe de lokale netwerken van hulp en zorg te ontwikkelen, aldus de bekommernis aantonend om de tenlastename te optimaliseren, erover wakend dat de gebruiker meester van zijn gezondheid is, die vrijelijk het type zorgen dat hij wil ontvangen kiest. De leden van de raadgevende commissie voor verslavingen werden begin 2005 aangewezen. De actie moet blijvend zijn en zal zich verder ontwikkelen in functie van de behoeften.

[284] In het kader van het Europees vluchtelingenfonds werd in het Waalse Gewest een platform voor de etnopsychiatrie uitgewerkt, waarbij in de diversie subregio's de omstandigheden van opvang en psychische begeleiding van de nieuw aangekomen slachtoffers van trauma's in hun land van oorsprong of gedurende hun vluchtelingenprocedure werden vastgesteld. Een nieuwe programmatie van het Europees vluchtelingenfonds is voorzien voor de periode 2005-2007.

[276] In het kader van het project « Villes en Santé » van « OMS », is in 2003 het project « Bruxelles, Ville-Région en Santé » gestart met de gebruikers van de openbare ruimte en de publieke en private partners die een band hebben met de betrokken ruimte. De gebruikers werden betrokken bij het geheel van dit proces. [285] Daarenboven heeft de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie in 2003 een onderzoeksactie ondersteund die werd uitgevoerd door de ondersteuningscel « Santé mentale – Exclusion sociale » (SMES), betreffende een praktijk van intersectorialiteit, ingesteld door werknemers uit de sector van de mentale gezondheid en uit de sectoren van de opvangtehuizen en de urgentiediensten voor daklozen. Het onderzoek werd beëindigd in 2004 en werd in 2005 verspreid. Vandaag moeten de resultaten ervan in de dagelijkse praktijken van de maatschappelijk werkers en de gezondheidswerkers geïntegreerd worden [265] In Brussel neigt men naar een gegarandeerd recht op gezondheidszorgen voor personen die illegaal verblijven. Sinds 01/01/2005 is de doelgroep niet alleen mensen zonder verblijfsstatuut, maar ook mensen met een precair verblijf, woonachtig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. [275] De preventiecampagne tegen borstkanker ging overigens van start zoals voorzien en zal nog verder gaan, aangezien het protocolakkoord van 31/12/2000 werd verlengd tot 31/12/2008. [337] Wat betreft de tuberculose leggen de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschap zich sedert 2003 toe op het bevorderen van de verbetering van de coördinatie van de opsporing van risicogroepen, het bijhouden van een register, het ontwikkelen van samenwerking met de actoren van het terrein om te komen tot een vroegtijdig ontdekken van gevallen, het intensifiëren van het volgen van risicopatiënten, de sensibilisering van maatschappelijk werkers en de opleiding van het personeel van opvangcentra. [277] De Franse Gemeenschap waakt er door een politiek van preventie en bevordering van de gezondheid over om rekening te houden met de impact van maatschappelijke ongelijkheden op de gezondheid van de bevolking. Daardoor moet zij een bijzondere aandacht besteden aan kwetsbare bevolkingsgroepen, door aangepaste strategieën van preventie en onderricht over de gezondheid ijn te stellen. Zij heeft haar vijfjarenprogramma ter bevordering van de gezondheid 2004-2008 doen voorbereiden.

[279] Vanaf 1 september 2004 heeft een nieuw besluit van de Regering van de Franse Gemeenschap de hervorming van de raadplegingen van kinderartsen, erkend en gesubsidieerd door het "Office de la Naissance et de l'Enfance" concrete invulling gegeven. De vaste structuren en de sanitaire wagens hebben als opdracht om te waken over de gezondheid van kinderen tussen 0 en 6 jaar. Er worden eveneens activiteiten ingericht ter ondersteuning van de ouders en in het kader van een medisch-sociaal voorkomings-

beleid, vaak in samenwerking met plaatselijke sociale diensten. Deze diensten zijn gratis toegankelijk voor iedereen, met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbare gezinnen. Aanzienlijke middelen werden uitgetrokken om de erelonen van de artsen te herwaarderen, de raadplegingslokalen te verbeteren en projecten inzake ouderschap en gezondheid uit te werken.

3. Optreden ten behoeve van de meest kwetsbaren

• Bevorderen van de alfabetisering van alle kwetsbare groepen

[105] Het Waalse Gewest ondersteunt een veertigtal verenigingen die alfabetiseringscursussen en Franse taallessen inrichten voor pas aangekomen volwassenen. Ongeveer 1.500 "leerlingen" zijn hiermee gemoeid. Een overeenkomst met het coördinerende « Lire et Ecrire en Wallonie » levert een bijdrage op methodologisch en pedagogisch vlak aan het onthaal en de interculturele dimensie. Hiervoor wordt ieder jaar een projectenoproep gelanceerd. In 2003 werd een platform voor het Frans als tweede taal opgericht in het kader van het Europees Vluchtelingenfonds en werd daarnaast een onderzoek ingesteld naar de interculturele praktijken en de vorming van diegenen die vormen (de opleiders). In 2004 werd een werkgroep opgericht om een interculturele benadering te ontwikkelen en te werken aan het onthaal van asielzoekers in samenhang met het ESF-programma Equal Vitar. Een nieuw programma van het Europees Vluchtelingenfonds is voorzien voor de jaren 2006-2010, desgevallend op basis van andere of gewijzigde criteria.

[106] In het kader van het samenwerkingsakkoord, gesloten op 10 december 2004 met de Franse Gemeenschap, heeft het Waalse Gewest meerdere NGO's afgevaardigd om een alfabetiseringsproject aan te bieden dat zo toegankelijk mogelijk is en om ondernemingen gevoelig te maken voor de noodzaak om te waken over de alfabetisering van hun werknemers. Een stuurgroep voor de alfabetisering van volwassenen werd in juni 2005 geïnstalleerd terwijl er jaarlijks een interministeriële conferentie wordt ingericht. In 2005 volgen in de Franse Gemeenschap nagenoeg 15.000 volwassenen alfabetiseringsonderwijs waarvan ongeveer de helft in het Waalse Gewest. Het opstellen van een jaarlijkse stand van zaken zal toelaten om de evolutie van het beleid terzake te analyseren.

[107] Binnen de Franse Gemeenschap werd een stuurgroep opgericht ter bevordering van de coördinatie en de transversaliteit van het beleid dat door verscheidene overheden wordt gevoerd inzake alfabetisering. Sinds 2004 is de rol van deze stuurgroep geïstitutionaliseerd middels een samenwerkingsakkoord, gesloten tussen de Franse Gemeenschap en het Waals en Brussels Gewest, in 2005 vervangen door een nieuw samenwerkingsakkoord. De Cel Alfabetisering, opgericht binnen het Ministerie van de Gemeenschap (Directoraat-generaal Cultuur), staat in voor het secretariaat. De Franse Gemeenschap voert daarnaast nog een (her)financieringsplan door ten voordele van de verenigingen die actief zijn op dit domein.

• Diversifiëren van het aanbod inzake sociale dienstverlening en bevorderen van de complementariteit.

(62) Sinds 1 oktober 2002 vervangt de wet betreffende het recht op Maatschappelijke Integratie de wet inzake het minimumloon. De nieuwe wet was onderwerp van een evaluatie die een honderdtal rechthebbenden impliceerden. De resultaten van deze evaluatie werden ruim verspreid en zullen nu als basis kunnen dienen voor een eventuele aanpassing (wetswijziging).

(19) Een wet betreffende het onthaal van asielzoekers werd goedgekeurd om zo de Europese richtlijn (2003/9/CE) om te zetten in minimale onthaalnormen. Ze bekrachtigt de maatregelen genomen in de lente van 2004 ten einde de kwaliteit van het onthaal te verbeteren. De begeleiding van asielzoekers werd geïntensifieerd en gediversifieerd om, al naar gelang, hun terugkeer of hun integratie voor te bereiden.

(21) Een Waals decreet uit 2004 om een sociaal beleid te ontwikkelen die de burgerlijke en sociale handelingsbekwaamheid van de rechthebbenden (begunstigden) behouden, valoriseren en erkennen. Dit decreet is in werking getreden op 1 januari 2005 en heeft reeds mogelijk gemaakt om "des services d'insertion sociale" te erkennen en te subsidiëren die zich richten op een precare doelgroep die nog niet deelnam aan socio-professionele inschakelingstrajecten, 4 nieuwe relais sociaux te creëren en de bestaande relais verder te ontwikkelen, alsook een regionaal forum voor sociale inclusie te installeren met als voornaamste opdracht een alarmfunctie uit te oefenen ten aanzien van de overheden.

(32) In het kader van beleid "hulp aan jongeren" werd een samenwerkingsakkoord tussen de federale staat en de Gemeenschappen afgesloten betreffende de minderjarigen. Hiermee werd duidelijkheid geschapen om zo de taken en de verantwoordelijkheden van elke entiteit voor wat hun toegang tot algemene hulpverlening en gespecialiseerde hulpverlening betreffen. Er zijn ook onderhandelingen lopende tussen de federale overheid en de Franstalige Gemeenschap om tot een samenwerkingsakkoord te komen betreffende de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Sinds 2004 werd er massaal geïnvesteerd in preventie (consolidatie en creatie van hulpverlening), in de strijd tegen de uitsluiting van jongeren, in de opvang en begeleiding van mishandelde jongeren en in het ondersteunen van gezinnen in hun leefomgeving. Op 15 juni 2004 werd een nieuw besluit afgekondigd die de preventie heroriënteerd. Deze maatregel zal ook na 2005 verder worden gezet. Momenteel wordt hierover in de *Conseil communautaire de l'aide à la jeunesse* over gedebatteerd. Na een (voorzien) evaluatie zullen er wellicht wijzigingen worden aangebracht.

(28) Sinds 2003 spant de Franstalige Gemeenschap zich in om een wettelijk kader uit te werken voor de "services lien", wiens algemene missie bestaat uit het mogelijk maken voor ouders in gevangenschap om een relatie met hun kind(eren) verder te zetten. Dit kader werd geconcretiseerd door de goedkeuring in april 2004 van een decreet dat het decreet van 2001 betreffende de hulp aan gedetineerden met het oog op hun sociale herinschakeling. Om budgettaire redenen werd dit kader ge(re)ëvalueerd in 2005. Het principe van deze maatregelen staat niet ter discussie, maar het afschaffen van het budget 2005 voor PACA-subsidies (Plan D'Application de la Charte d'Avenir) heeft de financiering van de implementatie van de maatregelen zoals vermeld in het besluit van juni 2004, getorpedeerd. Het ontbreken van elke mogelijkheid voor nieuwe bijkomende subsidies maakt het praktisch onmogelijk om het hele grondgebied van de Franstalige Gemeenschap te voorzien van voldoende en erkende service-liens.

Momenteel probeert de Franstalige Gemeenschap te beantwoorden aan de verschillende vragen van hulpverlenende sector voor gedetineerden door verschillende NOG's financieel te ondersteunen, zoals "Relais Enfants-Parents". Maar de budgetten die mo-

menteel worden gebruikt worden genomen van op een basisallocatie die, in principe, bestemd is om een vaste waaier van missies (en projecten) te ondersteunen waaronder rond sport, cultuur en opleiding en vorming voor gedetineerden.

- **Bevorderen van de (re)integratie van daklozen.**

(258) Sinds 1 januari 2003 werd de coherentie in de bevoegdheden (bevoegdheidsverdeling) rond hulpverlening aan daklozen. Van nu af aan is het OCMW van de gemeente waar de dakloze effectief verblijft, verantwoordelijk voor de hulpverlening. Structurele oplossingen voor de hulp aan daklozen werden gezocht in overleg met de bevoegde overheden.

(18) De installatiepremie werd uitgebreid naar personen toe die hun situatie van dakloze achter zich laten, voortaan een woning bekleden en die een vervangingsinkomen ten laste van de sociale zekerheid genieten, of een uitkering ten laste van een stelsel van sociale bijstand genieten, of nog een inkomen heeft dat lager is dan 110% van het leefloon.

(261) In Brussel, en in partnerschap met organisaties die actief zijn in daklozenopvang, begeleid wonen of in straathoekwerk, verzekert de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie de slaapmogelijkheden en de opvang van personen die op straat leven en/of van personen die op het punt staan hun woning te verliezen. Dit gebeurt met individuele begeleiding en met begeleiding op het niveau van het samenwonen. Het betreft hier opdrachten en taken rond herinschakeling en preventie.

(246) In het Waalse Gewest is het Meerjarenplan rond het permanent wonen op toeristische sites, een plan dat ruim omschreven werd in het hoofdstuk *good practises* van het Belgisch NAP 2003-2005, op 28 januari 2005 haar tweede fase ingetreden. 24 gemeenten hebben zich hierop ingeschreven. Het doel is om openlijk de verschillende mogelijke oplossingen, geval per geval, te overwegen betreffende de gebieden buiten de campings en die niet in een overstromingsgebied liggen. Zo wil men de toewijzing van deze zones in overeenstemming brengen met hun reëel (en huidige) gebruik. Op deze wijze is een reconversie van recreatiezones naar woonzones eventueel mogelijk. In totaal hebben zich 33 gemeenten ingeschreven in deze werkwijze.

(260) In het Waalse Gewest trad op 1 oktober 2004 een nieuw decreet inzake het hervormen van de onthaalcentra voor volwassenen en opvanghuizen, in werking. De nadruk wordt nu gelegd op de rechten van de cliënten en op het openen naar, de evaluatie en het aanpassen van de projecten aan de sociale realiteit van de leefomgeving.

4. Mobilisatie van alle actoren

- **Verhogen van de participatie van maatschappelijk uitgesloten groepen aan de maatschappelijke structuren en het beleid.**

[2] Het breed maatschappelijk debat n.a.v. het 10-jarig bestaan van het Algemeen Verslag over de Armoede werd vormgegeven door 11 provinciale dialoogmomenten en 1 nationaal ontmoetingsmoment. De resultaten van de uitwisselingen zullen uitgewerkt worden in de overleggroepen van het Steunpunt Armoedebestrijding en opgenomen worden in het 3de tweejaarlijkse verslag (december 2005). [1] Het Steunpunt Armoedebestrijding werd tijdelijk versterkt om de inhoudelijke inbreng voor de dialoogmomenten voor te bereiden en de resultaten ervan te verwerken. [8] Par ailleurs, le Gouvernement fédéral a veillé à ce que la rencontre européenne des personnes vivant en pauvreté devienne un événement annuel inscrit à l'agenda européen. Il tient compte des conclusions de cette rencontre dans la mise en œuvre de ses politiques.

5] In het Waalse Gewest verloopt de implementering van het HP-plan in een participatieve context. Rondetafelgesprekken werden ingericht en met de reacties van de deelnemers werd rekening gehouden. Vanaf 2003 moesten de betrokken gemeenten een overlegambtenaar aanduiden, die uit het verenigingsleven afkomstig was en als overlegfiguur moest optreden tussen de permanente bewoners en de overheid. In 2004 werd een kleine gids over de hulpverlening aan de permanente bewoners verspreid terwijl daarnaast een specifieke opleiding met betrekking tot plaatselijk overleg werd ingericht op initiatief van het Gewest.

[29] Het Waalse decreet met betrekking tot voorkomings- en nabijheidsbeleid in de steden en gemeenten verstrekt een wettelijke basis aan drie bepalingen die reeds bestonden, te weten de geïntegreerde sociale plannen, de veiligheidscontracten en de begeleiding van slachtoffers. Eind 2003 werd een projectoproep gelanceerd naar de gemeenten die hiervoor in aanmerking kwamen. Deze hebben een nabijheidsveiligheidsplan kunnen realiseren waarmee concrete acties op poten worden gezet om tegemoet te komen aan plaatselijke noden inzake voorkoming van armoede en uitsluiting, het verminderen van de gevaren, verbonden aan verslaving, het terug aan elkaar knopen van onderlinge sociale banden tussen verschillende generaties en culturen, het voorkomen van misdaad en het verlenen van bijstand aan slachtoffers. De daadwerkelijke uitvoering van de bepaling is in 2004 aangevat. Met de ontwikkelde acties wordt beoogd een zo groot mogelijk publiek te bereiken en de problematiek van de sociale insluiting vanuit meerdere invalshoeken te benaderen. Deze bepaling laat eveneens toe een betere samenhang te bewerkstelligen tussen de acties die op plaatselijk niveau worden gevoerd en bevordert het werken in netwerkverband terwijl er toch aan de gemeenten een grote autonomie wordt gelaten.

[10] In Brussel erkent en ondersteunt de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie sinds 2003 de organisaties waar de armen het woord nemen, om hun participatie te bevorderen. De deelnemers van deze organisaties werken samen aan de inhoud van het rapport Brusselse armoede en zetten zich actief in tijdens de ronde tafel die de in overleg vastgestelde acties tot promotie van de strijd tegen de armoede definieert. (4) In 2003 heeft het Observatorium van de gezondheidszorg en van de sociale sector in het Brusselse Gewest de professionelen en de groepen van kwetsbare personen en personen met schuldenoverlast geassocieerd bij de analyse van hun ervaringen op het vlak van de schuldenoverlast en van de perverse effecten van de reglementeringen, bij het overzicht van de aantastingen van de menselijke waardigheid in hun relaties met de overheden en de diensten, bij het woord nemen en de concertatie met het politiek gezag. In 2004, werden deze informatie in het 9de regionaal verslag m.b.t. de armoede overgenomen. Dit verslag werd tijdens een ronde tafel besproken. Het Brusselse parlement formuleert nu aanbevelingen rekening houdend met de voorstellen uit het verslag en met de besluiten van de ronde tafelgesprekken. Vervolgens, zal de regering sommige aanbevelingen in zijn begroting en in zijn initiatieven opnemen. Bovendien, zal het Observatorium in de loop van het jaar 2005, een studie van de KUL "Evaluatie van de participatie van de personen die in armoede leven aan het Brusselse verslag betreffende de armoede", publiceren. Het participatiewerk van de arme personen zal daarna aangepast worden rekening houdend met de besluiten van deze studie.

11] Binnen de Franse Gemeenschap heeft zich sedert meerdere jaren een dialoog op geregelde basis ontwikkeld tussen professionele jeugdhulpverleners en de vertegenwoordigers van twee verenigingen die partner zijn in het Algemeen Verslag over de Armoede. Het betreft de Agora-groep die in wederzijds respect wil uitzoeken welke stappen moeten ondernomen worden om de toepassing van het decreet betreffende de jeugdhulpverlening te verbeteren. Dit heeft meer bepaald bijgedragen tot de opstelling van een nieuw besluit met betrekking tot een algemeen voorkomingsbeleid. Dit besluit werd op 15 juni 2004 bekend gemaakt. 339] Daarnaast heeft de Franse Gemeenschap vanaf 2003 een pilootproject ontwikkeld inzake participatievorming voor leerlingen die als afvaardiging optreden en voor volwassenen die als verbindingsfiguur optreden tussen de instellingen van het secundair onderwijs. Een evaluatie is momenteel lopende. In beginsel wordt deze actie verder gezet.

B. Institutionele maatregelen

Om de totstandkoming, opvolging en evaluatie van de NAPIncl op administratief niveau te verzekeren en de stakeholders bij deze processen te betrekken werden er twee werkgroepen opgericht.

- De “werkgroep acties” die onder voorzitterschap van de POD Maatschappelijk Integratie de verbindingspersonen van de administraties van de Gemeenschappen en Gewesten en de federale overheid, de sociale partners, de koepelorganisaties van de verenigingen waar de armen het woord nemen, de lokale besturen en het Steunpunt Armoedebestrijding bij elkaar bracht.
- De “werkgroep indicatoren” die onder voorzitterschap van de FOD Sociale Zekerheid de verbindingspersonen inzake statistieken van de administraties van de Gemeenschappen en Gewesten en de federale overheid, de sociale partners, de onderzoeksinstellingen van de universiteiten, de koepelorganisaties van de verenigingen waar de armen het woord nemen, de lokale besturen en het Steunpunt Armoedebestrijding bij elkaar bracht.

Beide werkgroepen rapporteren aan de Interministeriële Conferentie Integratie in de Samenleving.

Naar aanleiding van de discussies en vaststellingen op het evaluatiecolloquium van 15 februari 2005 over de NAPIncl, werd er beslist om een hernieuwde structuur en opdracht voor de werkgroep “acties” uit te tekenen. De werkgroep “acties” zal zich vanaf september meer toeleggen op de thematische analyse en reflectie over de beleidsmaatregelen en de resultaten van de opvolging van de NAPIncl. Specifiek voor het nationale niveau zijn de transversale thema's en die beleidsdomeinen en -maatregelen waar de regionale en federale bevoegdheden elkaar ontmoeten en kruisen. Eveneens zal er een link gelegd te worden met de werkgroep “indicatoren” voor de interpretatie van de indicatoren en de mogelijkheden te onderzoeken om nieuwe indicatoren te ontwikkelen in opvolging van de thematische besprekingen. Om een verrijkend debat mogelijk te maken zal huidige samenstelling van de werkgroep “acties” uitgebreid worden met vertegenwoordigers van de private sociale diensten, onderzoeksinstellingen, Concreet zal er 3 à 4 maal per jaar een werkgroep “acties” georganiseerd. Om een ruime informatieverspreiding en mobilisatie over het NAPIncl en de processen die hiermee samenhangen te verzekeren, zal er tweejaarlijks een Nationaal Colloquium georganiseerd worden, naar analogie van de twee colloquia die reeds plaatsvonden.

Federale overheid : bevordering van de maatschappelijke participatie en de culturele en sportieve ontplooiing van de gebruikers van de dienstverlening van de OCMW's

Voor de derde keer op rij besliste de federale overheid in 2005 om 6.200.000 € ter beschikking te stellen aan de OCMW's om de culturele, sportieve en sociale participatie en ontplooiing van hun cliënten. De maatregel kwam er de eerste keer kort na de nieuwe wet op de maatschappelijke integratie die geen recht meer geeft op een bestaansminimum maar op 'integratie'. Volgens de wet zelf bestaat deze integratie vooral uit tewerkstelling. Een grote groep van het OCMW-cliënteel blijkt echter niet zomaar toegang te vinden tot tewerkstelling. Een aantal cliënten is zelfs ongeschikt voor de arbeidsmarkt. Integratie betekent dan ook veel meer dan tewerkstelling. Deze subsidie toont aan dat integratie ook door de federale overheid ruimer geïnterpreteerd wordt. Integratie is in essentie werken aan alle levensdomeinen waarop uitsluiting kan voorkomen. Cultuur en sport vormen daar een wezenlijk onderdeel van.

Het KB biedt de mogelijkheid tot vier verschillende bestedingsvormen : de cofinanciering van de deelname van cliënten aan sociale, culturele of sportieve manifestaties, de cofinanciering van de deelname van cliënten aan sociale, culturele of sportieve verenigingen met inbegrip van het lidgeld en benodigdheden, de ondersteuning en financiering van initiatieven van of voor de doelgroep op sociaal, cultureel en sportief vlak die een sociale finaliteit hebben en ondersteuning en financiering van initiatieven die de toegang van de doelgroep tot de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën bevorderen.

Uit een evaluatie bleek dat de maatregel :

- De OCMW's stimuleerde om samenwerkingsverbanden en overleg aan te gaan met andere lokale actoren op de terreinen van cultuur, sport, jongeren, doelgroeporganisaties en onderwijs.
- De bewustwording stimuleerde over de belangrijke plaats die cultuur, sport en ontspanning innemen bij het structureren van het leven van kwetsbare groepen.
- Een positieve impuls gaf inzake beeldvorming zowel voor cliënten als voor de maatschappelijk werkers.
- Een positief effect had op de attitudes bij cliënten omdat zij een gevoel van zelfwaarde en –vertrouwen hervonden.
- een goede hefboom vormt om het isolement van cliënten te doorbreken .
- de cliënten stimuleert om ondernemender te worden, ook op andere levensterreinen.
- Participatie een blijvend aandachtspunt werd bij meerdere OCMW's, zelfs indien de subsidie zou wegvallen.
- De OCMW's stimuleerde om nieuwe plannen uit te werken: naar samenwerking, naar doelgroep, naar activiteiten, naar aanpak... Sommige OCMW's plannen in de toekomst ook een bevraging van de doelgroep.
- ook de cliënten stimuleert om toekomstplannen te maken

Het werken aan de culturele en sportieve participatie van OCMW-cliënten was voor de meeste centra een geheel nieuw actieterrein dat met succes ontgonnen werd. Om dit proces verder te stimuleren werd er een praktijkboek ontwikkeld dat de diversiteit aan mogelijkheden die de maatregel biedt, illustreert om zo ook inspirerend te werken om ook in en via het eigen OCMW creatief aan de slag te gaan, binnen de lokale context.

Vlaanderen : Ervaringsdeskundigen in de armoede

Een opleiding ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting stelt armen in staat de nodige inzichten, houdingen en vaardigheden te verwerven om in het kader van een tewerkstelling een brugfunctie te kunnen vervullen tussen de leefwereld van de armen enerzijds en organisaties die op één of andere wijze op het terrein rond armoedebestrijding werken anderzijds. Ze kunnen deze brugfunctie waarmaken door onder andere ondersteunings- en begeleidingswerk, supervisie en adviesverlening, het duiden van de armoederealiteit en het formuleren van maatregelen ter bestrijding van armoede. Het gezichtspunt van de arme wordt via de ervaringsdeskundige binnengebracht in de organisatie. Dit draagt rechtstreeks bij aan de participatie van armen en zorgt voor een maatschappelijke dynamiek in de armoedebestrijding. Ervaringsdeskundigen worden een belangrijke schakel in de hulp- en dienstverlening aan armen en kunnen een relevante en structurele bijdrage leveren aan de armoedebestrijding op alle niveaus. Naast hun bijdrage tot het emancipatorisch werken op maatschappelijk niveau, heeft de opleiding tot ervaringsdeskundige ook een emancipatorische waarde op persoonlijk vlak voor de ervaringsdeskundige.

De methodiek van ervaringsdeskundigheid in de armoede en sociale uitsluiting is ontstaan en tot ontwikkeling gekomen op het terrein binnen de werking met mensen die in armoede leven. Gaandeweg werd de opleiding meer en meer structureel uitgebouwd. Op dit moment werkt in Vlaanderen één organisatie voor de coördinatie en de toeleiding tot de opleiding van ervaringsdeskundigen in de armoede: vzw De Link. Er zijn al ongeveer 50 ervaringsdeskundigen afgestudeerd. Ze zijn bijna allemaal tewerkgesteld en zijn actief in diverse sectoren van het maatschappelijk leven zoals de VDAB, overheidsdiensten, Kind en Gezin, CAW's en het maatschappelijk opbouwwerk.

Vlaanderen heeft de ondersteuning van de methodiek ervaringsdeskundigheid verankerd in het decreet van 21 maart 2003 betreffende de armoedebestrijding. De Vlaamse overheid erkent en subsidieert organisaties voor de coördinatie en de toeleiding tot de opleiding van ervaringsdeskundigen in de armoede. De Vlaamse Regering heeft in het regeerakkoord ook de decretale bepaling bevestigd dat in alle beleidsdomeinen waarmee armen geconfronteerd worden, initiatieven moeten genomen worden voor de tewerkstelling van ervaringsdeskundigen in de armoede.

Waalse Gewest : Meerjarig en geïntegreerd plan m.b.t. de permanente bewoning in toeristische verblijven

Het permanent wonen op campings en op residentiele weekendverblijfparken is een vorm van bestaansonzekerheid die ongeveer 10.000 personen treft in het Waalse Gewest. Tussen 1993 en 1998 steeg het aantal van permanente bewoners met 50 %. Een gedeelte van deze bevolking is afkomstig uit de stedelijke gebieden. Een aantal van hen kozen bewust voor deze woonvorm, maar vele werden er toe gedwongen door een tekort aan geschikte woningen tegen een betaalbare huurprijs. Om de uitbreiding van dit fenomeen in te dijken moet dus enerzijds bepaalde levenskeuzes gerespecteerd worden en anderzijds ondersteuning geboden worden aan diegenen die een kwaliteitsvolle herhuisvesting zoeken.

Om de gelijkheid van kansen te waarborgen en de toegang van iedereen tot de sociale grondrechten te realiseren, nam op 13 november 2002 de Waalse regering het Plan Permanente Bewoning (Plan PB) aan. Dit plan streeft de socio-economische integratie na van de personen die permanent in een toeristische accommodatie verblijven.

Het Plan PB kent twee fases. De eerste fase ging op 10 oktober 2003 van start met de goedkeuring van de samenwerkingsakkoorden met 28 gemeenten waarbij de herinschakeling in een decente woning van 1964 geregistreerde personen die op 31 januari 2004 leefden op een camping of een andere accommodatie in een overstromingsgebied.

De tweede fase, gelanceerd op 27 januari 2005, wil geval per geval de situatie nagaan op accommodaties gelegen buiten een camping en buiten een overstromingsgebied waar 5932 permanente bewoners geregistreerd stonden op 31 januari 2004. Hierbij wordt er een overeenstemming nagestreefd tussen de oorspronkelijk bestemming van de zones en hun actueel gebruik, met in voorkomend geval de mogelijkheid om toeristische zones om te vormen tot woonzones. 24 gemeenten onderschreven deze tweede fase.

De originaliteit en het belang van deze actie zijn gebaseerd op

- De betrokkenheid van de gehele Waalse regering met al zijn bevoegdheden om een multisectorieel en geïntegreerd antwoord te kunnen bieden
- De betrokkenheid van de gemeenten in het kader van een publiek-privaat partnerschap met alle lokale actoren, gebaseerd op dialoog en overleg
- De vrijwillige medewerking van iedereen, de permanente bewoners hierbij inbegrepen (geen maatregelen onder dwang) en de goedgekeurde prioriteit voor de herhuisvesting van gezinnen met kinderen, zeker zij die gehuisvest zijn in overstromingsgebieden,
- De samenspraak met de belangrijkste partijen (permanente bewoners en uitbaters van de accommodaties) om hun standpunten mee in overweging te nemen bij het zoeken naar oplossingen
- Een geheel van nieuwe of versterkte gewestelijke maatregelen om de gemeenten en personen te ondersteunen in hun inspanningen inzake herhuisvesting of landinrichting, ;
- Een permanente opleiding van de actoren op het terrein,
- Een gewestelijke begeleiding door de deelname van de Interdepartementale Directie voor de Sociale Integratie van het Ministerie van het Waalse Gewest aan de lokale begeleidingscomités die ingesteld werden door de gemeenten en de oprichting van een interdepartementaal begeleidingscomité voor het Plan PB die de coördinatie, opvolging en evaluatie garandeert van het geheel van maatregelen die genomen werden in het kader van het Plan PB
- Een permanente evaluatie van het Plan PB en een aanpassing van de maatregelen aan de vastgestelde noden, ...

Brussels Hoofdstedelijk Gewest : De ondersteuningscel van SMES (santé mentale-exclusion sociale) vzw

Daklozen stapelden tegenslagen en grote breuken op in alle domeinen van hun leven : huisvesting, familiebanden, arbeidsloopbaan, gezin, sociale netwerken, geestelijke gezondheid,

De sociale actoren en gezondheidswerkers willen tussenkomen in deze wanhoop, maar het overlevingsgedrag die er mee samen gaat (alcoholisme, agressiviteit, geweld, ...) verbranden vaak de relaties en doen vragen rijzen bij de hulpverleners. De vernippering van het hulpverleningsveld leidt eveneens tot een verbrokkeld hulpaanbod. Zij ontvangen hulp voor specifieke problemen die binnen het aanbod passen. Dit versterkt echter hun moeilijkheden om op een adequate manier met de verschillende hulpverleningsinstellingen in contact te treden.

De sociale diensten en de onthaalhuizen voor daklozen signaleren reeds jaren hun ongerustheid over de verslechtering van de geestelijke gezondheid van de daklozen. Deze vaststelling verergerde echter nog door de moeilijkheid om gespecialiseerde diensten voor geestelijke gezondheid te mobiliseren voor deze groep van mensen die in extreme armoede leven.

De Ondersteuningscel van SMES groeide uit een langdurige samenwerking tussen actoren uit de geestelijke gezondheidszorg en sociale werkers die er naar streefden om de beide werkvormen dicht bij elkaar te brengen, ondanks de structurele en culturele hinderpalen tussen de sectoren. De directeurs, de coördinatoren, de beroepskrachten van de onthaalhuizen, de diensten voor geestelijke gezondheidszorg en de psychiatrische afdelingen van de ziekenhuizen werden gemobiliseerd rond dit project.

Sindsdien werd een nieuwe manier van verantwoordelijkheidsdeling op het kruispunt tussen de sector van de geestelijke gezondheid en de sociale uitsluiting overwogen. Het doel hiervan is om nieuwe professionele praktijken uit te werken en een dialoog in het werkveld op te zetten om beter te kunnen inspelen op de noden van de doelgroep.

Voor de professionelen situeren de operationele doelstellingen zich rond het inzicht in de professionele praktijken van de andere sector en het gemeenschappelijk creëren van een intersectoraal platform, het ontwikkelen van nieuwe praktijken, het verzamelen van theorieën, het in de praktijk omzetten van ideeën in experimentele projecten en de evaluatie ervan.

De middelen die ingezet worden bevorderen de mobiliteit tussen de professionele territoria van de geestelijke gezondheidszorg en de sociale hulpverlening, het conceptualiseren van de kruising van de sectoren en de overgang tussen de instellingen te vergemakkelijken.

Voor de gebruikers van de diensten is het doel om de persoon in zijn geheel te benaderen, op een globale en coherente manier, ongeacht zijn bijzondere problematiek, het bevorderen van een efficiënt onthaal en een onderdak te garanderen in een onthaalhuis, ondanks de aanwezigheid van psychische problemen, het bevorderen van een toegang, onthaal en adequate behandeling van mensen die moeten gehospitaliseerd worden, hen een beter luisterend oor te bieden en een grotere beschikbaarheid te garanderen van de sociale en medische hulpverlening.

Om dit project te verwezenlijken werd er een mobiele equipe opgestart die bestaat uit een psychiater, een psycholoog en een sociaal assistent. Hun taak bestaat er in om de vragen van de professionele teams van de partnersinstellingen te ondersteunen. Indien nodig, gebeurt er een directe tussenkomst bij de persoon in begeleiding.

De vragen van de professionele die toekomen bij de Ondersteuningscel karakteriseren zich door een totale blokkade van het sociale project, moedeloosheid bij de hulpverleners of ongerustheid ten aanzien van hun cliënt.

De Ondersteuningscel probeert eerst om geschikte hulpverleningspistes te bepalen en te ontwikkelen voor deze complexe situaties waarbij het geheel van aspecten mee in rekening wordt gebracht : medisch, psychologisch, sociaal, financieel, ... Rekening houdend met de noden en vragen van de gebruikers laat dit toe om over te stappen van een vastgelopen crisissituatie naar een nieuw begeleidingsplan dat gedragen wordt door alle partijen.

In een tweede fase stelt de Ondersteuningscel voor om samen, met de instellingen en het netwerk, adequate hulpverleningsstrategieën te definiëren en de specifieke taak van iedereen in te vullen.

Het project werd geëvalueerd in een studie die eind 2004 beëindigd werd onder de titel « Recherche qualitative relative au fonctionnement de la Cellule d'appui médico-psychologique d'intersection entre la santé mentale et l'exclusion sociale » (Dr J.P. Ermans, S. Brunet, G. Hacourt, B. Horenbeek , R. Kazemzadeh, DR. J. Krabbe, P. Schmitz, Dr. S. Zombek).

De studie toont aan dat de Ondersteuningscel een belangrijke rol speelt bij het herstellen van de banden tussen de daklozen en de instellingen. de Ondersteuningscel introduceerde een andere manier van kijken bij de instellingen-partners en zij droeg bij tot of bevorderde een gunstig werkklimaat. Het vermogen om in een netwerk samen te werken, versterkte het netwerk zelf.

Franstalige Gemeenschap : Actieprogramma ter bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen, de interculturaliteit en de sociale insluiting

Het actieprogramma voor de bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen, de interculturaliteit en sociale insluiting is het eerste geïntegreerd overheidsinitiatief van de Franse Gemeenschap voor de promotie van deze drie transversale thema's.

Het actieprogramma heeft de volgende doelstellingen :

1. Integreeren van de drie transversale beleidsmateries in het geheel van de bevoegdheden van de Franse Gemeenschap ;
2. coördineren en ontwikkelen van synergie tussen de maatregelen, voortvloeiend uit deze drie doelstellingen, die elke minister neemt in het kader van de eigen bevoegdheden

Voor elke transversaal beleid, stelt het actieprogramma een definitie van de doelstellingen en een serie acties voor die behoren tot de bevoegdheden van een of meerdere ministers, die uitgevoerd moeten worden vanaf 2005.

De maatregelen die naar voren geschoven worden in het actieprogramma slaan in het bijzonder op :

- Strijden tegen de ongelijkheid en de discriminatie die de effectieve uitoefening verhinderen van de politieke, economische, sociale en culturele rechten van alle burgers, zoals erkend door de nationale en internationale wetten.
- Versterken van de sociale cohesie en het "samenleven"

Inzake sociale insluiting legt de regering het accent op de kennis (verbetering van het systeem van studietoelagen, verdere ontwikkeling van het aanbod inzake alfabetisering en Frans als tweede taal voor volwassenen, reflectie over de gelijkwaardigheid van diploma's, ...) en op gezondheid (verhoging van de financiële middelen voor programma's die zich richten op "kwetsbare bevolkingsgroepen", begeleiding van bestaansonzekere moeders, verbetering van het consultatienetwerk van het Kind & Gezin, ...). De dimensies van gender en interculturaliteit worden volledig geïntegreerd in het programma.

Het ministerie wordt belast met een regelmatige opvolging en de uitvoering van het actieprogramma in de schoot van de verschillende diensten en het invoeren van een kader ter identificatie en budgettaire valorisatie van de drie transversale luiken in het geheel van de bevoegdheden van de Franse Gemeenschap.

Het actieprogramma zal versterkt worden in de loop van de legislatuur op basis van de opvolging en een jaarlijkse evaluatie, zowel technisch als politiek. De eerste evaluatie van het actieprogramma zal uitgevoerd worden in de loop van het eerste semester van 2006.

Elke minister zal jaarlijks een gedetailleerd rapport realiseren over de gevoerde acties in elk van zijn bevoegdheden en op hun effect op de gelijkheid tussen vrouwen en mannen, interculturaliteit en sociale insluiting.

Een commissie, bestaande uit externe experts op de drie thema's, zal opgericht worden om elk jaar, op basis van de evaluatie, een advies uit te brengen en aanbevelingen te doen.

Dit hoofdstuk onderstreept de prioriteiten en de beleidsmaatregelen in relatie met elke gemeenschappelijke doelstelling en vermeldt de elementen van continuïteit en of vernieuwing in relatie tot het plan 2003/2005.

1. Bevordering van de deelneming aan het arbeidsproces en van de toegang van eenieder tot alle hulpmiddelen, rechten, goederen en diensten

1.1. Bevordering van de deelname aan het arbeidsproces

Het NAP-Werkgelegenheid geeft vertaling aan de Europese richtsnoeren in het kader de Europese Werkgelegenheidsstrategie. Liever dan de Belgische strategie inzake de arbeidsmarkt hier te herhalen, wordt er in dit rapport voor gekozen om te focussen op die ingrepen in het werkgelegenheidsbeleid die zich specifiek richten naar die risicogroepen die het meest met sociale uitsluiting worden geconfronteerd op de arbeidsmarkt.

• Verhogen van de toegang van de risicogroepen tot kwalitatieve en duurzame tewerkstelling door

◦ Het stimuleren van jobcreatie in de sociale economie

Voor de periode 2005-2008 werd er een nieuw samenwerkingsakkoord inzake Sociale Economie afgesloten. De kruisbestuiving tussen de sociale economie en de reguliere economie wordt hierin benadrukt.

In Vlaanderen wordt de sociale economie voornamelijk gedragen door drie instrumenten : invoegbedrijven-/afdelingen, sociale werkplaatsen en buurt- en nabijheidsdiensten.

- Via nieuwe invoegbedrijven- en afdelingen zullen 1250 bijkomende voltijdse banen gecreëerd worden.
- De buurt- en nabijheidsdiensten zal verder uitgebouwd worden om zo moeilijk of niet-vermarktbaar lokale noden te koppelen aan lokale werkgelegenheid voor kansgroepen. In 2006 zal de regelgeving hiertoe uitgewerkt worden om vervolgens uitbouw van de lokale diensteneconomie vanuit de lokale werkwinkels te realiseren.

De Waalse overheid steunt de sociale economie op diverse manieren : invoegbedrijven, toegang tot micro-krediet door projectuitvoerders, de sensibilisatie van bedrijven over hun sociale verantwoordelijkheid, het stimuleren van de bescherming voor opstartende bedrijven en activiteitencoöperatieven zodat werkzoekenden de kans krijgen om hun activiteiten uit te bouwen met een beperking van de risico's en het bevorderen van de consulenten in de sociale economie.

◦ Het ondersteunen van werkzoekenden door aangepaste en geïntegreerde trajectbegeleiding

Sinds 1 juli 2004 is het nieuwe werkloosheidsstelsel in voege, dat progressief zal ingevoerd worden. Dit nieuwe stelsel versterkt de begeleiding van de werkzoekenden, in combinatie met een verhoogde controle. De nodige akkoorden werden hiervoor afgesloten met de Gemeenschappen en Gewesten. De regering vroeg aan de sociale partners na te denken over een inschakelingsmechanisme voor jongeren dat hen moet toelaten een professionele ervaring op te doen, indien mogelijk binnen de zes maanden na hun intrede op de arbeidsmarkt en in voorkomend geval in een formule gecombineerd met een professionele vorming.

Bovendien zullen OCMW's die een leefloner laten deelnemen aan een herinschakelingsproject in het bedrijfsleven in samenwerking met de openbare werkgelegenheidsagentschappen een extra-steun van 500 euro ontvangen.

In het Waalse gewest moet de "dispositif intégré d'insertion" garanderen dat de werkzoekende, die er van gebruik wil maken, kan beschikken over reeks van gratis, kwaliteitsvolle en geïndividualiseerde diensten om tegemoet te komen aan hun noden en hen te helpen zich te integreren in een kwaliteitsvolle en duurzame tewerkstelling : een contract "crédit insertion" voorziet in de begeleiding en opvolging gedurende maximaal 2 jaren, hierbij ook de periode na het afsluiten van het arbeidscontract.

◦ Het verbeteren van de mogelijkheden om het professionele en privé leven te verzoenen.

De kinderopvang zal worden verbeterd door de middelen voor de buitenschoolse kinderopvang te verhogen met 15 miljoen euro door middel van de fiscale aftrekbaarheid van de kosten voor kinderopvang. De nieuwe leeftijdsgrens bedraagt voortaan twaalf jaar. De verschillende thematische verloven (moederschapverlof in geval van geboorte van een meerling, moederschapverlof in geval van hospitalisatie van een pasgeborene, het zorgverlof) werden verbeterd en zullen nog verbeterd worden (moederschapverlof, ouderschapsverlof, ...).

Vlaanderen zal zich in de periode 2005-2009 toeleggen op het verhogen van de toegankelijkheid van de kinderopvang zodat deze naast haar economische functie ook haar sociale en educatieve functie ten volle opneemt door :

1. Ontwikkelen van systeem waarbij gezinnen met een laag inkomen financieel ondersteund kunnen worden bij het betalen van de ouderbijdrage in de zelfstandige sector
2. Onderzoeken van mogelijkheden om de bestaande voorrangregels voor kwetsbare gezinnen meer afdwingbaar te maken
3. Sensibiliseren van opvangvoorzieningen om bestaande sociale en culturele drempels aan te pakken
4. Verankeren van expertise van de Buurt-en nabijheidsdiensten (EQUAL-project) o.m. op vlak van participatie van kwetsbare gezinnen
5. Ontwikkelen van product (DVD) dat intermediairen (welzijnswerkers, werkwinkels,..) kan ondersteunen bij het toeleiden van kwetsbare gezinnen naar de kinderopvang

Het Waalse gewest zal het aantal opvangplaatsen verhogen teneinde tussen 2005-2009 8.000 plaatsen te creëren:

Versterken van de creatie van opvangplaatsen met een bijdrage van de ouders in de kosten in verhouding tot hun inkomen,

Valorisatie van de experimenten tot creatie van geïndividualiseerde plaatsen rekening houdend met de regionale karakteristieken,

Definitie van de professionele invoegprojecten voor laag gekwalificeerde personen door vormingsprojecten met de Forem voor de installatie van opvangwerkers.

1.2. Bevordering van de toegang van eenieder tot alle hulpmiddelen, rechten, goederen en diensten

• Garanderen aan iedereen van een kwaliteitsvolle en betaalbare woning door in te grijpen op de huurmarkt.

○ Verhogen van het aantal huurwoningen, bevorderen van renovatie van huurwoningen

Door middel van nieuwe meerjarige stadscontracten zal de financiële ruimte voor het aanmoedigen van de huisvesting in grote steden worden verhoogd. Daarbij zal bijzondere aandacht gaan naar het verwerven van een eigen eigendom, het bestrijden van de onbewoonbaarheid en meer in het algemeen het verhogen van de kwaliteit van het aanbod van huurwoningen. Ook zal de toegang tot de private huurmarkt van mensen met een laag inkomen worden verhoogd door middel van door de OCMW's gewaarborgde betalingen van de huur. Daarnaast worden er maatregelen voorzien die de gewestelijke inspanningen op gebied van de nieuwbouw en renovatie van sociale woningen ondersteunen.

Vlaanderen zal het ritme behouden blijven om jaarlijks 3.000 sociale woningen bij te bouwen. Daarnaast zal men de mogelijkheid onderzoeken om via alternatieve financiering, gemengde projecten en een nieuw sociaal huurbesluit bijkomende woningen te realiseren.

Het Waalse Gewest voert het plan "HP" verder uit dat zich richt naar personen die permanent wonen in een toeristische infrastructuur en het geheel van maatregelen dat hiermee gepaard gaat zoals de bouw van middelgrote woningen. Ook steunt zij financieel de creatie van kwaliteitsvolle gemeenschapswoningen, eventueel in samenwerking met verenigingen die actief zijn in de sociale materie. Zij stimuleert de verbetering van de woonomgeving van de sociale woningen met de participatie van de bewoners. Zij verbetert de kwaliteit van het woningpark op de huurmarkt (strijd tegen de huisjesmelkers).

Het Brusselse gewest van zijn kant wil de komende 5 jaar 3500 sociale woningen en 1500 middelgrote woningen bouwen. Hiertoe worden de verschillende publieke actoren (de gemeentebesturen, OCMW's en sociale huisvestingsmaatschappijen) gemobiliseerd.

○ Indicatieve huurprijsschalen

In uitvoering van het actieplan huisvesting zullen in het kader van pilootprojecten indicatieve huurprijsschalen opgesteld.

○ Versterken van sociale verhuurkantoren

Vlaanderen stelt zich tot doel om jaarlijks het aantal gesubsidieerde en erkende aantal sociaal verhuurkantoren met 2 te verhogen en het beheerde patrimonium met 15 % te laten toenemen.

○ Huursubsidies

Het Vlaamse huursubsidiestelsel, dat dateert van 1991, zal geactualiseerd worden en geënt worden op de Vlaamse Wooncode ten vroegste in 2007.

In het najaar van 2005 zal er een haalbaarheidsstudie uitgevoerd worden naar het instellen van een huurwaarborgfonds.

• Versterken van de toegankelijkheid en effectiviteit van de rechten

Om de creatie van nieuwe administratieve lasten te vermijden werd in 2004Kafkatest operationeel. Deze test toetst nieuwe regels op hun administratieve impact voordat ze worden goedgekeurd door de Ministerraad, zodat nieuwe onnodige rompslomp kan worden vermeden. België zet zich overigens actief in opdat een gelijkaardig mechanisme op Europees niveau tot administratieve lastenvermindering zou leiden.

De Vlaamse Gemeenschap gaf een onderzoeksinstelling de opdracht om een instrument te ontwikkelen dat de proactieve rechten-detectie gestalte moet geven. Hiermee wordt ingegaan op de vraag van mensen die in armoede leven om inspanningen te doen voor de realisatie van een meer automatische toekenning van rechten

In Vlaanderen zal de erkenning en subsidiëring van de huurdersbonden uitgebreid worden om een kwalitatieve dienstverlening te garanderen, met bijzondere aandacht voor de kansarme en kwetsbare huurders. Als begeleidende maatregel bij het administratief en strafrechterlijk sanctioneren van verhuurders van slechte woningen, zal Vlaanderen herhuisvestingsinstrumenten ontwikkelen en optimaliseren om de bewoners van ongeschikt en onbewoonbare woningen snel en kwalitatief te herhuisvesten.

In het Waalse Gewest voorziet de Waalse Huisvestingscode eveneens in strafrechterlijke vervolging van huiseigenaars die ongezonde en onbewoonbare woningen verhuren, maar dit wordt in de realiteit zelden toegepast. Om de rechten van de meest kwetsbare huurders, die het vaakst het slachtoffer zijn van huisjesmelkers, te garanderen, zal er in juli 2005 een wijziging van de wooncode voorgesteld worden, zodat deze praktijken met administratieve financiële boetes kunnen gesanctioneerd worden waardoor men sneller en effectief deze praktijken kan bestraffen.

De sociale hulpverlening aan mensen die in aanmerking komen met justitie zal in het Waalse Gewest uitgebreid worden zodat er in elk juridisch arrondissement een sociale dienst is die slachtoffers, daders en ex-gedetineerden bijstaat voor, tijdens en na hun juridische procedure. Het Plan "HP" baseert zich op de effectiviteit en de toegang van de sociale rechten voor iedereen.

De Franse Gemeenschap keurde op 25 februari 2005 een actieprogramma goed om de gelijkheid tussen vrouwen en mannen, de interculturaliteit en de sociale insluiting te bevorderen met als doel te strijden tegen de ongelijkheden die het genot van de politieke, economische, sociale en culturele rechten, erkend door de nationale en internationale wetten voor alle burgers verhinderen. In het kader van de sociale insluiting, zal de overheid het accent leggen op de toegang tot kennis en gezondheidszorg. Dit actieprogramma wordt verder toegelicht onder de beste praktijken. Het decreet van 3 maart 2004 over de jongerencentra onderging een aantal wijzigingen die kaderen in de versterking van de uitvoering van de rechten. Zo worden er vernieuwende acties vooropgesteld om de jongeren te sensibiliseren over het burgerschap.

• Verhogen van de participatie van iedereen aan cultuur, sport en vrijetijdsbesteding door de vermindering van de toegangsdrempels en een diversificatie van het aanbod

Vlaanderen streeft een structurele oplossing na voor de ondersteuning van de cultuurparticipatie van mensen die in armoede leven middelen van een participatiefonds of een ander niet-stigmatiserend kortingssysteem en een actieplan cultuurparticipatie. In beheersovereenkomsten en bij de beoordeling van beleidsplannen zullen de culturele actoren op hun verantwoordelijkheid gewezen worden rond toeleiding en participatie van sociaal uitgesloten groepen. Daarnaast zal er een afstemming gebeuren met de federale wetgeving over cultuurparticipatie van OCMW-cliënten.

Voor de periode 2005-2009 wil Vlaanderen haar gericht beleid naar personen die omwille van financiële redenen niet of onvoldoende kunnen deelnemen aan het vakantiegebeuren, verder op punt stellen. Het Steunpunt Vakantieparticipatie werkt aan productontwikkeling van groepsvakanties, individuele vakanties en dagtoerisme om hiermee in 2010 10 % van de Vlamingen die niet op vakantie gaan omwille van financiële redenen te bereiken.

De Franse Gemeenschap zal haar beleid verder zetten waarbij sport wordt benadrukt als een belangrijke factor bij de integratie en gelijkheid. Om de sociale cohesie te versterken voorziet men kwalitatieve begeleiding bij de sportinfrastructuur in achtergestelde buurten. De sportfederaties zullen hierbij worden betrokken. De programma's om sport te promoten bij die groepen die het minst sport beoefenen (vrouwen, ouderen, probleemjongeren, ...) zullen worden verdergezet. De synergie tussen het sport- en het jeugdbeleid zal worden versterkt om zo sport te integreren als een instrument voor maatschappelijke integratie en preventie. Concreet zal sportbeoefening worden gestimuleerd bij jongeren tussen de 6 en 18 jaar waarvan de ouders gebruik maken van de OCMW-dienstverlening, door tussen te komen in een deel van het lidgeld van sportclubs of de inschrijvingskosten voor een sportstage door middel van "sportcheques".

De Franse Gemeenschap ondersteunt eveneens creatieve expressievormen bij jongeren door het financieren van jeugdhuizen en –organisaties voor vormings- en opleidingsinitiatieven voor of de verspreiding van culturele productie, in samenwerking met artiesten. Door het project "Lis-nous une histoire", wil de Franse Gemeenschap de generaties dichter bij elkaar brengen en de zin, de smaak en het plezier om te lezen ontwikkelen bij kleuters.

2. Voorkoming van uitsluitingsrisico's

• Verhogen van het aantal mensen met een diploma secundair onderwijs door het verhogen van de toegankelijkheid van het onderwijs.

De Franse Gemeenschap streeft twee grote doelstellingen na : het verwerven van een basiskennis en de herwaardering van het kwalificerend onderwijs. Om onmiddellijk te kunnen ingrijpen indien er zich leemtes voordoen of indien jongeren voortijdig afhaken, wordt de schoolse omkadering van de klassen van de tweede en het derde graad versterkt door omkaderde vrijwillige universiteitsstudenten, waaronder een aantal met een migratieachtergrond. Door de uitwerking van een maatregel die voorzien werd bij de wijziging van het decreet 3 maart 2004 inzake jongerencentra, zullen jongeren tussen 12 en 26 jaar bijgestaan worden om zich informatie eigen te maken door het ondersteunen van vernieuwende experimenten in de jeugdhuizen, ontmoetings- en onthaalhuizen en informatiecentra voor jongeren.

• Verhogen van de toegang van iedereen aan de informatiesamenleving

De federale regering zal de Gemeenschappen uitnodigen om het I-lineproject houdende breedbandtoegang tot het internet van scholen, ziekenhuizen en bibliotheken te veralgemenen. Er zal eveneens een plan uitgevoerd worden om de digitale kloof te overbruggen.

Vanaf het schooljaar 2002-2003 ontving elk geïnteresseerd 6de leerjaar uit de Franse Gemeenschap 2 dagbladen naar keuze. Dit kadert in het programma "Ouvrir un quotidien" dat als doel heeft om alle leerlingen voor te bereiden op een verantwoordelijk burgerschap. Om de kritische geest bij jongeren te ontwikkelen en te versterken zal de Franse gemeenschap het programma in 2005-2006 voortzetten en uitbreiden naar de leerlingen van het secundair onderwijs. Door de uitvoering van een bepaling vervat in de wijziging van het decreet van 3 maart 2004 betreffende de jongerencentra zal de Franse gemeenschap de jongeren tussen 12 en 26 jaar helpen om zich de informatie toe te eigenen door vernieuwende experimenten te ondersteunen op het vlak van de jongerentehuizen, de ontmoetings- en huisvestingscentra en van de jongereninformatiecentra.

Op 1 augustus 2005 treedt in het Waalse Gewest het decreet in voege dat het Actieplan inzake Informatie- en Communicatietechnologieën een wettelijke basis biedt. Men streeft er naar om jaarlijks 20.000 laaggeschoolde werkzoekenden te bereiken. Voor het grote publiek ontwikkelde het Waalse Agentschap voor Telecommunicatie een CD-rom om hen te begeleiden bij hun eerste passen in de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën.

• Bestrijden van de schuldoverlast door gepaste preventieve en curatieve acties.

Het ontwerp dat, in bepaalde gevallen van buitengewone schuldenlast, toelaat om alle schulden te schrappen wordt neergelegd in het parlement.

Om de mogelijkheden van de erkende schuldbemiddelingsdiensten te optimaliseren wordt er een denktank voor een verdere aanpak opgestart in Vlaanderen. De huidige aanpak bestaat uit een opleiding voor schuldbemiddelaars, het uitwerken en actueel houden van een handboek schuldbemiddeling en de uitbouw van een juridische helpdesk.

In het Waalse Gewest worden de consumentenscholen verdergezet en zal er een systeem van begeleid sociaal consumptiekrediet uitgewerkt worden om personen in moeilijke situaties te helpen.

De Franse Gemeenschap nam twee besluiten aan m.t.b. tot de aanvraagprocedure voor studiebeurzen (secundair en hoger onderwijs) en hun toekenningsvoorwaarden. Deze moeten het mogelijk maken dat een zo groot mogelijk aantal studenten toegang hebben tot het hoger onderwijs en de bestaande financiële obstakels in het secundaire onderwijs overwonnen worden. De concrete effecten zullen vastgesteld kunnen worden na de campagne "Beurzen en toelagen" 2005-2006.

• Bevorderen van het behoud van mensen in hun thuismilieu door gepaste hulpverlening

Het opvangen en inwonen van ouderen bij hun kinderen zal worden aangemoedigd door in het kader van de IGO ouderen die samenwonen met de kinderen te beschouwen als alleenstaanden en het verhoogd basisbedrag te laten ontvangen zonder rekening te houden met het inkomen van de kinderen, alsook door de belastingvrije som voor jongeren die ouderen (ouders en verwanten in de tweede graad boven de 65 jaar) huisvesten te verhogen van 1200 tot 2400 euro;

Vlaanderen wenst in de periode 2005-2009 in de preventieve gezinsondersteuning te investeren zodat de draagkracht van ouders in het opnemen van hun verantwoordelijkheid verhoogt. Dit gebeurt door uitbouwen van een gediversifieerd aanbod :

- De erkenning, subsidiëring en ondersteuning van Inloopteams die groepsbijeenkomsten voor kansarme (aanstaande) ouders organiseren
- De uitbouw van de methodiek van preventieve gezinsondersteuning binnen de preventieve zorg
- Gefaseerde implementatie van het Triple P programma
- Implementatie van de vernieuwingen inzake preventieve ambulante opvoedingshulp binnen de centra voor kindzorg en gezinsondersteuning
- De integratie van ervaringsdeskundigen in de armoede en sociale uitsluiting in de preventieve gezinsondersteuning
- Het verhogen van het aanbod van toegankelijke en begrijpbare informatie voor kansarme gezinnen

Ook in de Bijzondere Jeugdzorg zal het luik preventie versterkt worden door :

- Opzetten van een structurele samenwerking tussen het jeugdwerk en welzijnswerk
- Het stimuleren van de actieve betrokkenheid van jongeren en ouders in het hulpverleningsproces o.a. door de inzet van ervaringsdeskundigen in de armoede en sociale uitsluiting.

Door de invoering van een maximumfactuur in de zorg voor niet-medische kosten zal vermeden worden dat de thuiszorg de financiële draagkracht van de zorgbehoevende en zijn familie niet overbelast wordt. In dezelfde optiek zal de betaalbaarheid van het vervoer naar dagcentra nagestreefd worden.

Met een extra impuls van 24 voltijds equivalenten vanaf 2006 zal Vlaanderen de ambulante woonbegeleiding van sociale huurders die uit hun woning dreigen gezet te worden verder uitbouwen. Zo werd eveneens de verdere dichtslibbing van de residentiële opvangcentra voorkomen.

Het Waalse gewest zal inspanningen ondernemen om in bepaalde achtergestelde gebieden het aanbod aan thuishulp voor gezinnen en bejaarden uit te breiden.

- **Bevorderen van de gezondheid van iedereen door het ontwikkelen van een geïntegreerd, gecoördineerd, kwalitatief en betaalbaar aanbod, in het bijzonder in het domein van de preventie.**

In 2005 zal de toegang voor kinderen tot tandverzorging worden versterkt en zal de structurele onderfinanciering van de ziekenhuizen worden aangepakt. Om de bevolking tot meer gezonde voedingsgewoonten aan te sporen wordt een "Nationaal Gezondheids- en voedingsplan" in samenwerking met de Gemeenschappen opgestart. Ook worden er maatregelen voorzien tegen drankmisbruik, in het bijzonder ten aanzien van jongeren. Een ander aandachtspunt is de ontwikkeling van een preventiestrategie tegen allerlei virale en bacteriologische risico's (griep, SARS,...) o.a. door het samenstellen van strategische stocks van antivirale geneesmiddelen. De regering zal ook haar strijd tegen het tabaksgebruik verder opvoeren. Door het invoeren van een minimumprijs moet worden vermeden dat vooral voor jongeren de drempel tot toegang tot tabak verder verlaagt.

Het terugbetalingssysteem zal hertekend worden teneinde het principe van de 'aangepaste zorg' ingang te doen vinden. Dit betekent dat iedere patiënt de voor hem meest aangepaste zorg vorm moet krijgen. In veel gevallen kan dit betekenen, minder dure zorg maar evenveel kwaliteit (bv. thuiszorg vóór opname in een ziekenhuis, daghospitalisatie vóór /boven klassieke opname,...). Eveneens moet de eerstelijnszorg aan belang winnen. Een betere samenwerking tussen de instellingen en de eerstelijns zorgverstrekkers kan hiertoe bijdragen.

Vlaanderen drijft in de periode 2005-2009 zijn inspanningen op het vlak van een gecoördineerde preventieve gezondheidszorg op :

- Jaarlijks dient de participatiegraad aan borstkankerscreenings met 5 % te doen stijgen zodat in 2009 60 % van de vrouwen hier aan deelneemt.
- Er zal een gezondheidsconferentie over mogelijke beleidsinitiatieven inzake gezonde voeding georganiseerd worden. De resultaten ervan zullen voorgelegd en besproken worden in het Vlaamse Parlement en vertaald naar concreet beleid.
- Met medewerking van de organisaties waar de armen het woord nemen zal er een informatiecampagne over depressie en zelfdoding uitgewerkt worden.

In Brussel zal een gecoördineerde actie opgezet worden opdat mensen zonder wettig verblijf effectieve toegang krijgen tot een kwalitatieve gezondheidszorg doordat zij deskundig opgevangen en georiënteerd worden binnen de bestaande regelgeving en door een systematische evaluatie van de toepassing ervan.

In de Franse Gemeenschap zullen er voor 2005-2006 zes prioritaire thema's afgebakend worden en georganiseerd worden in operationele communautaire programma's : de preventie van hart- en vaatziekten, de preventie van kanker, de preventie van AIDS en SOA's, de preventie van tuberculose, de vaccinatie en de preventie van ongevallen thuis. Het thema zelfmoord is eveneens prioritair en een kadaster zal in 2005 gerealiseerd worden in samenwerking met het Waalse Gewest. Bij elk van deze thema's bestaat de doelgroep in hoofdzaak uit maatschappelijk kwetsbare doelgroepen.

3. Optreden ten behoeve van de meest kwetsbaren

- **Bevorderen van de alfabetisering van alle kwetsbare groepen**

De Vlaamse regering wil met een departementoverschrijdende benadering acties nemen die de geletterd- en gecijferdheid doen toenemen. Het betreft een brede invulling van levensvaardigheden, waarbij prioriteit wordt gelegd bij :

- Een snelle en systematische screening van de geletterdheid van werkzoekenden
- Het verankeren van het taal-, wiskunde- en informatica-aanbod in bestaande onderwijs- en opleidingstrajecten. In opleidingen op de werkvloer zal geletterdheidstraining gestimuleerd worden.
- Een verhoogde deelname aan opleidingen basiseducatie d.m.v. een ondersteunende sensibiliseringscampagne voor het brede publiek en specifieke doelgroepen.
- Een sluitend systeem van monitoring om de resultaten van het plan op te volgen.

Op 2 februari 2005 werd een samenwerkingsakkoord afgesloten tussen het Waalse Gewest, de Franse Gemeenschap en de Franse Gemeenschapscommissie m.b.t. de alfabetisering van volwassenen in de Franse Gemeenschap. De periode zal gebruikt worden om verschillende maatregelen uit te werken (opstellen van de stand van zaken, oplossingen en middelen specifiek m.b.t. de integratie van nieuwkomers en programma's in de gevangnissen). Er zal een jaarlijkse Interministeriële Conferentie en een permanent kerncomité m.b.t. de alfabetisering van volwassenen geïnstalleerd worden met als taken een stand van zaken op te stellen

en een reeks maatregelen uit te werken om de capaciteit van de alfabetisering te verbeteren van de volwassenen, de verantwoordelijkheden vast te leggen inzake pure alfabetisering, Frans als tweede taal en de niveaureisten waarbij de publieke en private uitvoerders onderscheiden worden. Bovendien zal er rondtafeloverleg betreffende "alfabetisering in de gevangenis" georganiseerd worden om een vormingsplan uit te werken in uitvoering van de wet van 12 januari 2005.

- **Diversifiëren van het aanbod inzake sociale dienstverlening en bevorderen van de complementariteit:**

Door een extra impuls van 52 voltijdse equivalenten zal vanaf 2007 het laagdrempelig eerstelijns hulpaanbod voor volwassenen bereikbaarder en evenwichtiger gespreid worden in Vlaanderen en Brussel.

Na een pilootperiode in 2003-2004 zal het strategisch plan "Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden" geïmplementeerd worden over heel Vlaanderen tegen 2009.

Het Waalse Gewest zal vanaf 2006 initiatieven nemen om de synergie tussen de verschillende publieke en private sociale diensten en de sociale diensten van de sociale huisvestingsmaatschappijen te bevorderen om zo een kwalitatieve hulpverlening aan de sociale huurders te garanderen.

Eveneens vanaf 2006 zal het Regionaal Actieplan Intrafamiliaal Geweld in voege treden om door een transversale benadering een coherente aanpak te garanderen.

Het Waalse Gewest sloot een kaderakkoord af met het Bemiddelingscentrum voor Woonwagengebwoners om aangepaste voorzieningen voor hen uit te werken in samenspraak met de lokale besturen.

In Brussel wordt de wettelijke basis voor de erkenning en subsidiëring van de centra voor hulp aan personen geheroriënteerd om het eerstelijnsonthaal te optimaliseren. Daarnaast worden er 10 halftijdse sociale werkers toegevoegd aan de Centra voor Globale Sociale Actie om beter te kunnen inspelen op specifieke problematieken waarmee zij geconfronteerd worden : uitbouw van nabijheidsdiensten, het samenleven van prostitutie en bewoners in bepaalde wijken, opvang van genocideslachtoffers, strijd tegen de homofobie, alfabetisatie,

- **Bevorderen van de (re)integratie van daklozen.**

De federale overheid zal bijkomende middelen worden uitgetrokken voor de huisvesting van daklozen.

Het Waalse gewest zal in 2006 de normen bepalen voor het subsidiëren van de creatie van kwalitatieve gemeenschappelijke woningen voor kwetsbare bewoners, in het bijzonder alleenstaanden. De eerste projecten zullen in 2007 uitgevoerd worden. Zij zet de ontwikkeling verder van de stedelijke en intergemeentelijk "relais sociaux" om zo een netwerk van private en openbare diensten uit te bouwen ten dienste van mensen die in armoede leven.

Om een aangepaste en integrale hulp te kunnen bieden aan daklozen met psychische problemen in Brussel, wordt er een steunpunt opgericht dat zich situeert op het kruispunt tussen de geestelijke gezondheidszorg en de sociale dienstverlening.

4. Mobilisatie van alle actoren

- **Verhogen van de participatie van maatschappelijk uitgesloten groepen aan de maatschappelijke structuren en het beleid.**

Met het decreet Lokaal Sociaal Beleid stimuleert de Vlaamse overheid een geïntegreerde lokale aanpak voor het toegankelijk maken van de sociale grondrechten. De eerst lokale beleidsplannen dienen in 2005 opgesteld te worden. Het opbouwwerk, de verenigingen waar armen het woord nemen en het algemeen welzijnswerk werden er via een ministeriële omzendbrief toe aangespoord om de participatie van de doelgroepen bij het uitwerken ervan, te garanderen. Daarenboven werd er een overeenkomst afgesloten met het Vlaams Netwerk van Verenigingen waar Armen het Woord nemen en VIBOSO om concrete ondersteuning te bieden aan de lokale besturen bij het ontwikkelen van participatieprocessen en –modellen en inspirerende en praktisch toepasbare praktijkvoorbeelden te ontsluiten.

In 2005 vangt de implementatiefase van de integrale jeugdhulpverlening aan met de uitbouw van een structureel kader. Decretaal is voorzien in een cliëntenvertegenwoordiging (van ouders en minderjarigen) in zowel de adviesraad als in de regionale sturgroepen.

In Vlaanderen is het Verticaal Overleg het overleg dat binnen elk beleidsdomein met de vertegenwoordigers van de armen gevoerd wordt. Aan de SERV werd gevraagd om te onderzoeken om het verticaal armoedeoverleg formeel en structureel in te bedden in de Commissie Diversiteit om zo de continuïteit ervan te garanderen.

Het Waalse Gewest stimuleert concreet (subsidies aan verenigingen) de deelname van kwetsbare groepen en de verenigingen die met hen werken, om deel te nemen aan uitvoering van het beleid, specifiek wat betreft het plan HP en het NAPIncl.

Het Waalse Gewest voorziet vanaf het einde van 2005 middelen voor bewoners van sociale woningen opdat zij zelf het initiatief kunnen nemen om hun woonomgeving te onderhouden en verbeteren.

In Brussel zal er een steunpunt opgericht worden om de uitvoering van het decreet op sociale cohesie te evalueren. Dit programma bindt de strijd aan tegen elke vorm van discriminatie en sociale uitsluiting door het ontwikkelen van een beleid inzake sociale integratie, interculturaliteit, socio-culturele diversiteit en het samenleven van verschillende lokale gemeenschappen. Hiertoe zal er samengewerkt worden met de lokale besturen en de niet-gouvernementele organisaties. Vanaf 1 januari 2006 zullen er hiertoe contracten afgesloten worden voor een periode van 5 jaar.

Op de laatste zaterdag van januari 2007 worden er nieuwe bewonersraden gekozen bij de Brusselse sociale huisvestingsmaatschappijen Om een zo groot mogelijke participatie van huurders te verkrijgen, zowel bij de kiezers als de kandidaten, organiseert het Brusselse gewest in 2006 een sensibilisatiecampagne.